
3 1761 04650336 3

KNJIGA XXXII. U ZAGREBU, LIPANJ 1914.

Poklon - PB
35

HRVATSKA MLADA LIRIKA

DRUŠTVO HRV. KNJIŽEVNIKA

izdalo je za godinu 1909.:

1. ŠIMUNOVIĆ: Mrkodol.
2. DOMJANIĆ: Pjesme.
3. NEHAJEV: Bijeg (roman).
4. TURIĆ: Igra životom.
5. JOS. KOZARAC: Male pripovijesti sv. I.
6. LUNAČEK: Četiri aktovke.

Za godinu 1910.:

1. A. KOVAČIĆ: Sabrane pripovijesti.
2. B. LIVADIĆ: Novele.
3. VL. NAZOR: Pjesme.
4. IVO VOJNOVIĆ: Novele.
5. FRAN HRČIĆ: Velika žrtva (drama).
6. IVAN KOZARAC: Gjuka Begović.

Za godinu 1911.:

1. MARIN BEGO: S mora. Novele.
2. MILO MISTRA: Dvije komedije.
3. VJENCESLAV NOVAK: Teški životi.
4. JOS. KOZARAC: Male pripovijesti, sv. II.
5. NIKO ANDRIJAŠEVIĆ: Pripovijesti.
6. MILAN BEGOVIĆ: Vrelo. Pjesme 1896—1911.

Svih 6 svezaka zajedno (u pretplati) stoji K 9·—.
Pretplatnici „Savremenika“ 1911. plaćaju za svih 6 svezaka (osim za prvo kolo) sniženu cijenu od . . . . K 6·—.

SAVREMENI HRVATSKI PISCI

REDOVITA IZDANJA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIKA / KNJIGA TRIDESETDRUGA / HRVATSKA MLADA LIRIKA / NAKLADA DRUŠTVA HRVATSKIH KNJIŽEVNIKA / TISAK DIONIČKE TISKARE U ZAGREBU / SVA PRAVA PRIDRŽANA / KNJIŽARSKA CIJENA DVIJE KRUNE

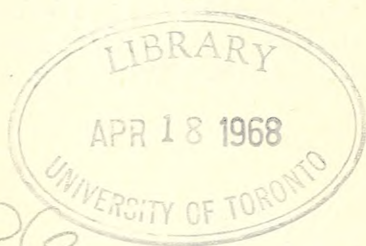
UREDJUJE ZA ODBOR NAKLADNOGA FONDA D. H. K. U ZAGREBU
:: JULIJE BENEŠIĆ ::
LIPANJ 1914. ZAGREB.

HRVATSKA MLADA LIRIKA

IVO ANDRIĆ / VLADIMIR ČERINA / VILKO GABARIĆ / FRAN GALOVIĆ / KARLO HÄUSLER / ZVONKO MILKOVIĆ / STJEPAN PARMAČEVIĆ / JANKO POLIĆ KAMOV / NIKOLA POLIĆ / AUGUSTIN UJEVIĆ / MILAN :: VRBANIĆ / LJUBO WIESNER ::

ZAGREB 1914.

LIBRARY
APR 18 1968
UNIVERSITY OF TORONTO
PG
1614
H78

Ova knjiga medju redovitim izdanjima Društva Hrvatskih Književnika nije antologija nikakva ; pregled je najmladje lirike hrvatske. Pregled taj je nepotpun, bez sumnje : u okviru kratke informativne skice teško je bilo podati cjelovitu sliku pokreta, koji ne ima značenja jedne škole pjesničke, a isto bi teško bilo odredjivati mu i smjer, dok se za nj jedino to može kazati sa sigurnošću, da je još u razvoju. Ne bi to bilo ni teško toliko, da se lirika u nas razvijala kao drugdje, i da je kritika literarna prestupila medje običnog diletantizma. Ali u literarnoj se kritici našoj ne vodjahu doslije zanimljive diskusije o pitanjima literature najraznolikijim i književne grupe ne iskrsavaju još uvijek u polemikama duhovitim, bijesnim i opasnim. Pjesničke se tendencije ne ukrštavahu u nas ranije : nije se javila raznolikost u shvatanju prave svrhe poezije ; poezija nije doživjela nikakvu takozvanu krizu ; pjesničkih teorija nije bilo i nije se govorilo o tehnici stiha u anketama. Ne bijaše anarkije, u kojoj bi mladost siromašna novcem i uplivom, a bogata srcem i duhom, mogla da istupi lirskim arogancijama svojih teza, i nova se pjesnička umjetnost nije radjala u općenitom i kaotičnom jurišanju slave.

No ako i nije, kao slični pokreti tudjine, pokret ovaj planuo požarom u času, ako ga se i ne da uokviriti definicijom jednom odre-

djenom (što mu je možda i prednost), pokret je ovo ipak novošću i raznolikošću ličnosti, koje ga čine.

Imena Vidrić, Matoš, Domjanić i Nikolić, imena čisto lirska, stoje kao lampe na raskršću dvaju naraštaja. Bez manifesta ustadoše proti ukočenim trivijalnostima i pedantnoj retorici starih stihotvoraca stavivši sebi ciljem osloboditi poeziju svih spona, koje bi je mogle omedjiti. Osnovna nota lirika njihovih nije ni učena refleksija ni lažna sentimentalnost, pjesma im je gledanje i osjećanje i tragahu za novim načinima, da bi im bilo moguće izraziti sve lelujave finoće duše, ona sasvim tiha i kao pridušena stanja, te se čine da dolaze iza tankih zavjesa. Oni označiše pravac mnogima od mladjih i dadoše pobudu prvu, naročito Vidrić genijalnom spontanošću nadahnuća i Matoš neobičnom do njega rigoroznošću forme. Slava nad slavama Vidrić, pjesnik zagrebačkog pejzaža i helenske životne radosti, smatran je od mladjih i inače božjim pjesnikom, uzorom svih vrlina pjesničkih, a Matoš osnova prvi naš cenakulum, u kafani, gdje se mladi ljudi, upozoravani na novije francuske struje, učahu kultu pravilne forme i čista jezika. Na sreću, oni ne stvarahu epigona i ako ih možda ima, oni nijesu u ovoj knjizi: ovi se već oslobodiše utjecaja i svaki na svojoj vlastitoj stazi nastavlja čestita njihova nastojanja.

Novija je lirika sama iz sebe stala da izbacuje snage i razvija se posve samostalno: marljivo je izgradjivanje i diferenciranje novih elemenata osjećanja i gledanja s jedne, a s druge je strane traženje adekvatnog izraza savremenim bolovima, užicima, strastima. Profinjuje se osjećaj za jezik i ritam, kultivira se pravilnost stiha i strofe, sasvim se nove oblasti osvajaju za liriku. Plastičnost slike, čisto raspoloženje, sitnica kakva iz života prirode ili duše: to je gradivo nekima, a sloboda, sloboda nada sve cilj je svima od reda. Kupe se u intimna cenakula i rade u smotrama studentskim ili književnim od jednoga broja: Hrvatski Djak, Mlada Hrvatska, Sutla, Grabancijaš, Stekliš. Ulaze u poznate velike revije neki i imaju već zbirke, drugi još ne publiciraše stihove svoje u knjigama i imena su im poznata tek izvjesnim krugovima. Njihove nadarenosti teško je ocijeniti i nije lako odrediti vrijednost pojedinaca medju njima i mada se gdjekoji ističu, sve, što bi se o njima dalo reći, zvoni još vrlo nejasno i možda će vrijeme dokazati netačnost sudjenja i nada. Dvojicu od njih, Janka Polića i Milana Vrbanića, posvetila je smrt.

Janko Polić — sad se to smije reći — bio je najstrašniji pjesnik hrvatski i ujedno najsocijalniji, kojega smo imali. On nije štovao dogmu i bio je buntovnik neizlječivo. Njegova poezija nije bila u smislu profesoralne teorije,

koja osjećaj mjeri toplomjerom, oblik stiha okretom šestara. Njegov navalni ritam, njegova harmonija, isto tako nekorektna, koliko je bila bučna, učiniše umjetnost njegovu orudjem polemike. On je bio pjesnik Psovke. Ne laska se tu, ne miluju se živci, ne čini se, da plačete od nježnosti ; sprda se, psuje, zaglušuje. Ne pjeva se tu ; siluje se hartija, ćuška se, udara, kriči iz cijelih pluća, galamom jednog orkestra zaglušnog ; orkestar je uzeo razvoj nečuven i nadvikao sve svojim strahovitim glasovima i čini se, da je stvoren, da bude izrazom groznica i zabuna vijeka bolesnog, koje nas proždiru. Melodijska je linija izgubila svoju široku vedrinu, njezine su kadence manje svečane, više nenadane ; modulacije česte, ritmovi navalni, tonalitete šarene ; ne zna se više sricati, zaboravljena je umjetnost nijanse ; ne bacaju se nego dva efekta, forte i piano, dvije boje, bijela i crna.

Milan Vrbanić bio mu je antipod i njegov je talenat bio sačinjen od elemenata posve drugih. Čežnje i suze diskretno zatajene, tamne slutnje i trzaji duše od bolova ličnih i nevolje naroda, ideali i sumnje i sumorna očajanja udjoše u njegove male simbolističke strofe, pune nemira i bojazljivih atmosfera. On je bio i umoran i bolestan i nikakvih radosti nije imao u životu i zato je živio kao iznad zemlje : ondje su se rodile priproste i tužne sličice njegova kraja, gdje sposobnost slikarska

ne ostaje nimalo za lirskom emocijom. Pjesme, uvrštene u ovoj knjizi, jamačno su sve, što je on ostavio u stihovima.

Ovako bi se u dvije, tri crte svršio nacrt novih lirskih nastojanja. Ali program umjetnosti još uvijek nije iscrpen. Ovo su obećanja. Na pragu u Novo ovo su tek vrata. Ovo je uvod.

Ljubo Wiesner.

IVO ANDRIĆ

LANJSKA PJESMA.

Mirišu silno bijeli cvjetovi
i pada sitna kiša proljetna,
ja kisnem sam.

O nitko ne zna, kako je
teško hoditi sam i bolestan,
bez ikog svoga,
u zlatno proljeće.

U srcu mome nema ljubavi,
u srcu mom su tavni spomeni,
davni i mučni.

Silno mirišu bijeli cvjetovi.
Kisnem. Bez mira, bez ljubavi
Sam i žalostan.

STROFE U NOĆI.

PROLAZNOST.

U noći zli su vjetrovi,
u noći, kad molitve gasnu,
tad strahom zelenih jezera
ispuni dušu mi strasnu

misô. — Tako se javlja ona,
zlokobna stara u noć kasnu
i kroz nju svaki tužno vidi:
smrt svoju bijelu i bezglasnu.

TRAGEDIJA.

U noći je gradu s bedema
žalobna truba zatrubila,
u noći su grijesi pjevali,
noć je svoje grijehe ljubila;

dušecima krv je planula,
— noć je svoje grijehe ljubila —
tad sve su zvijezde potamnjele:
junaka je žena ubila.

TAMA.

Ja ne znam, kuda idu dani moji,
ni kuda vode ove noći moje.
Ne znam.
Ni otkud nemar jadni
na sve, što se željelo,
ni magla ružna
na sve, što se čekalo,
ni zaborav otkud žalosni
na sve, što se ljubilo.
Magla.
Tko će da mi kaže noćas,
šta meni znače lica i stvari i spomeni
minulih dana?
I kuda idu ovo dani moji
i zašto bije tavno srce moje?
Kuda? I zašto?

POTONULO.

Neki glas, miris neki i jedna lijepa zvijezda ne mogu noćas da dignu iz moje dubine sve što je bilo.
Ovo mora da su mi popucali svi konci, lijepi konci, tanani, što vezahu mene za moje Juče.
Ne drže konci. U dubini svojoj osjećam tegobu mrtvog Lane i žalost zaborava.
Od svih ružnih noći ovo mi dodje noć, kad zaboravih značenje svega.
Pa ipak mutno slutim, da sve to ima drage i tužne veze sa onim, što je potonulo.

JADNI NEMIR.

Cijelo popodne sjenka na mom licu,
cijelo popodne izludjela zvona.

Ispod mog prozora su prošla
mrtvačka kola ;
vidio sam desnu stranu lijesa
i na njoj pisano slovima od zlata :
„75 godina stara".
Poslije sam dugo mislio.
Ipak ima izvjesni red, neki :
jest bijedno živjeti i trudno
čovjeku na ovoj zemlji,
al konačno dodje svakom njegovo dobro popodne,
kad vrijedni rodjaci il gradska općina
isplate histeričnim zvonima za plač
i sahrane naših stotinu laži :
onda nam dušu — valjda — smiri Bog,
a za tijelo se pobrine crv.
Olovno popodne :
i crv pod zemljom radi
i Bog na nebu, on gradi,
al čovjek na zemlji strada ;
mi zalud zidamo toranj do neba,
mi zalud skidamo Boga sa neba,
mi zalud slazimo u srce zemlji,
mi zalud gazimo crva pod zemljom,
nas čeka stalno naše popodne
i jauk zvona i Bog i crv.

Cijelo popodne sjenka na mom licu,
cijelo popodne zvone neka zvona.

NOĆ CRVENIH ZVIJEZDA.

Boga moli vjetar očajan.

Odmakni, ženo, te kukavne zavjese,
da vidimo šta nam Bog poručuje
po svojim zvjezdama.

Za zavjesama ruke sklopljene
i budne svjetiljke ; netko moli
Boga i mir nad vrele postelje.
Žale grane vriskom, mole grane
tišinu rumenog zlata.

Zavjese ! Zavjese !
Ovamo ruke drhtave.
Tornjevi igraju, oblaci luduju.
Noć putuje, — njeni se vjetri Bogu mole, —
prokleto tijelo, nitko je ne će preživjeti !

VLADIMIR ČERINA

PJEVAČI S CESTE.

Došli mi pod prozor u prvom sumraku
Bjehu puni praha, umorni i bliedi.
Idu bogzna otkud ; i ta žena s njime,
Liepa, mlada žena, valjda da ga sliedi.

Sjeli su u vrtu, na travi, s ugodom
Ni briga ih nije, da li tkogod živi
U toj kući staroj. Pognuli su glave,
Dok padaše suton, mlaki suton sivi.

Al' kada su zviezde počele da niču
Na nebu, visoko, sve od plavog sjaja,
Digoše se oni. On je mandolinu
Uzeo, da igra pjesmu svoga kraja.

Dotle mlada žena malu, divnu glavu
Naslonila vjerno na njegovo rame
I sklopila crne i sanjive oči
Pa zapjeva glasom kô od svile same :

— O, mladosti moja, moj zavičaju dragi,
Moje selo malo, moja majko stara,
Zbogom rode, dome, ja odoh za onim,
Za kojim mi srce već davno izgara !

— Mrsit ću mu kosu, ovu kosu bujnu,
Pit ću mu i ljubit ta dva oka sjajna,
Grlit ću, cjelivat ovo snažno tielo
Pod tišinom dobrom neba veličajna.

— Pa i ako bude tužnih, teških dana
Na vjetru, na kiši, usred hladne zime —
Proć će sve to, proć će . . . Ljubit ću ga žarko
I opet bit će toplo u nevolji s njime.

— Obujmljeni, bosi, ići ćemo napried
U daleku stepu, i niz ceste trajne,
Vijugave, biele, pjevat ćemo glasno
Divnu pjesmu naše slobode beskrajne !

— Zbogom goro moja ! Vi daleki luzi !
Moji snovi dragi, moji snovi bieli !
Zbogom noći davne ! I cvieće u bašti !
Zauviek se od vas moja mladost seli . . .

Umukla je pjesma. A kada je na to
Odjeknula silno nedaleka šuma
Bijahu već oni izišli iz vrta
I stupahu sami sred široka druma.

Išli su polako, pod mjesecom svietlim
Usred noći, tihi, i pognute glave ;
Iz polja su pustih zrikali već popci
I s čežnjom drhtale s neba zviezde plave.

Dugo sam ih gledo kako sretni idu
I sve dok se nisu izgubili s vida,
Osjećo sam gdje se u grudima srce
Sa nejasne čežnje prelama i kida.

A kada je zatim, mir duboki, čudni
Svud po zemlji tiho i nečujno pao
Sklopio sam ruke, i tada bez sviesti,
Boga sam za ljubav smjerno molit stao.

JEDNO BOŽJE VEČE.

Na prozoru. — S polja dah sutona pline,
Dah sutona ljetnjeg s mirisima trava,
Bujnih, divljih ruža iz parka i šume ;
Dah sutona struji i ulazi u me
Kao divna neka melodija plava
Sa raspukle, stare, prašne vijoline.

Slazi suton, slazi, jednako, polako,
Na krovove trošne starih kuća ovi',
Štono niemo stoje daleko od grada,
Tu gdje pokoj vlada, tu gdje pokoj vlada.
Mala soba moja već u mrak se ovi.
I meni je čudno, čudno, čudno tako.

Već i veče palo ; prozirno i meko
Po nebu su drhtat mnoge zviezde stale
Mnoge zviezde, zviezde, neizbrojne zviezde,
Trepere i dršću i u beskraj jezde
Niz pučinu plavu biserne i male,
A grad sjajan pliva, u dolu, daleko.

Sva je duša moja nekom slatkom boli
Ispunjena sada s ovog rietkog časa.
O, veliki Bože ! — i Z d r a v o M a r i j a
Milosna se, snena, po zraku talasa —
Dok se duša tiha blaženstvom umija
I skrušeno moli, i skrušeno moli.

SJEĆANJE.

Išao sam gradskim ulicama dugo
Zamišljen, sumoran, jedne kišne noći.
Bilo mi je samom makar kuda poći,
Makar kuda poći i ne željet drugo.

Slušao sam kako sa krovova svije'
Po kamenu voda, kroz tišinu, pada ;
Kako zvoni bolno, u toj noći kada
Nimalo mi duša za radosti nije.

Želio sam da bih utonuti mogo
U maglu, u tamu, iščeznut ma kuda ;
Da počinka nadje moja pamet luda
I duša osamom ispaćena mnogo.

Kočije su brojne mimoišle mene
I sa šumom mnogi automobili,
U njima su dame bile sve u svili
Umotane, snene, tiše i od sjene.

I posljednji gosti iz sjajnih kavana
Odlažahu kući brzijem korakom,
A ja sam očajan, sam, sa teškim mrakom:
Dušom koja ne zna ni sreće ni dana.

Ostadoše gradske tad ulice same,
Krijuć sva stradanja moje duše mlade,
I tek noć je ona mogla da mi dade
Ženu, od nekuda, rodjenu iz tame.

Kao da sanjaše da ja čekam na nju
Te podieli sa mnom onu noć i tugu,
Prišla mi je dobra kao znanom drugu
I dala mi radost ni od sunca manju . . .

Opet noćas, evo, sa krovova svije',
Dok na pločnik voda, kroz tišinu, pada
I dok zvoni bolno, u toj noći, sada,
Kad mi duša trudna za radosti nije

Za radosti one, što ih svatko ima,
Ja te želim, ženo, oh, ženo izgnana,
Te kô ni ja ne znaš ni sreće ni dana —
Da nas opet silna obezumi plima!

NOĆNI VJETROVI.

Iz zidova crnih i mrkih zgrada
Strava i tuga bezutješna bije ;
Puste su ulice velikog grada,
Po njima sablasno vjetar tek vije.

Na nebu zvijezde ni jedne nema,
Visoka svijetla sijaju sama,
Vjetar na mahove odraze lama,
Strahotno baca po gradu što driema.

Mrtve i puste su ulice same,
Čudno to po njima vjetrovi stenju,
Sve dolaze nekud hladni iz tame,
Rasiplju svietla po sivome stienju.

A odrazi plaze i sjena niče,
Jedna, po zidu, golema se nosi . . .
Groza me trese. Dok vjetrovi kriče
Za mnom, ježuri mi idu po kosi.

NA KIŠI.

Još od ranog jutra nebo mlako, sivo,
Nije dalo sjaja, ni malo topline ;
Po gradu je vas dan težak umor plivo
I sve oči mutne, lica bez vedrine.

Padala je kiša nesnosna i hladna,
Sa krovova tužno ciedila se voda,
Gruba atmosfera sirova i gladna,
Nebo bez utjehe i plavoga svoda.

Nigdje jedne boje tople niti smijeha,
Ništa već ta žurba bolesna i uska,
Pa sa neba niemog, krovova i streha,
Kiša, sitna kiša što polako pljuska.

Sve što život čini sa pločnika goni
Radnike u traljam i dame u svili.
Ulice se prazne. Dok kiša romoni,
Zemljom blatna voda protiče i mili . . .

O, još samo malo pa će i noć pasti
I u dušu ući čežnja jedne tűče
Olujne, bezmjerne, a tada će kljasti,
Poći mrtve ure k počinku ko juče.

Sutra opet tako, vječno isto snova,
Ja ću sam da sanjam na očajnoj kiši,
Kisneć, bludeć, gonjen od sunčanih snova
Ulicam bez kraja, kad su glasi tiši.

ZA PIJANCIMA.

Izlazim iz kuće. Ponoć trudno zvoni.
Ne znam gdje da krenem, tek nešto u meni
U daleku noć me negdje sama goni.

Tri pijanca ćuteć minuše ko sjeni,
Tri pijanca sama, i opet tišina
Prosula se hladna kroz tamu jeseni.

Ne znam gdje da krenem, dok kobnih milina
Čudan glas me zove iz magle u tminu.
Negdje mi je poći, negdje mi je poći.

I još jedna duša naglo u noć minu . . .
Sve je mirno, gluho. Strah me je te noći
Mrzle, tudje, grobne. U njoj snovi ginu,

Svietli snovi ginu, no glas mutne sreće
Sablasno doziva: negdje mi je poći
Makar na kraj noći, baš gdje snovi ginu.

I nit' znadem kako, noga sama kreće
Kud su tihe pošle četri pjane sjeni,
A dobro srce zebe zgrčeno u meni.

(O, sijati sunce opet sutra ne će,
Glava će mi biti i bez vina pjana
I žalosna duša cielog božjega dana.)

VILKO GABARIĆ

TORANJ.

Nad čempresova vise,
nad krajinu sunčanu,
kô sanja lijep, i zloguk
kô sunce tužnom danu,
visoko u vis strši
i baca sjen u stranu.

Sagradiše ga oci
— ta ljeta tko bi snivo —
i predadoše djeci,
svedj ljubeći ga živo,
tu dobru ljubav svoju
i kamenje to sivo.

A dolje pod njim humci
— zastire sjen ih stijenja —
i krst na putu bijeli,
gdje bol i tuga jenja.
Tu dobri čuvar stari
on broji pokoljenja.

Pa kad za noći tije
zvon njegov kucne jače
i svježeg oko huma
kad čudno kolo skače
— taj dobri čuvar stari
bez suza u noć plače.

GOSPA OD ALJMAŠA.

Tihim korakom, tihim,
vuku se povorke duge.
Pogled im žalost krije,
teške gone ih tuge.
Iz krajeva dalekih idu
dane i noći duge.

U srcu jadovi stari
kô gvoždje tište ih neko,
usnice šapću i mole
pobožno, blago i meko,
da vrati se ono, oh, vrati,
što je već tako daleko . . .

I biju se nemoćni starci
u slabe prsi svoje
i mršave žene, što s tugom
već sedmeru djecu doje.
I biju se i k crkvi stižu:
— Pomoći treba nam Tvoje!

Tad im se ukaza Ona.
— O smiluj se, aljmaška Gospe!
Jače se sagiblju glave
i mutna suza se prospe
u krilo rodilje stare.
— O smiluj se, blažena Gospe!

A Ona — razumje suzu,
kojom se moli i kaje,
i, sveta, u zraci bijeloj,
kroz prozore gotske što sjaje,
vidješe, podiže ruku
i djeci svoj blagoslov daje.

A drugi vidješe i to,
kako se osmjehnu meko . . .
— Tek trudnik, što pjesmu vam ovu
vraća kô uzdarje neko,
žali nad dobom tih sanja,
što je daleko, daleko . . .

KORIDORI SV. VINKA.

I. Sjene.

Ovi stari zidi, štono ovdje stoje
i pričaju priču o trim svjetovima,
ovi stari zidi s gotskim prozorima
trista tužnih ljeta pokornički broje

I hladnoća ova, štono struji njima
kô dah onih dana, što su nekoć bili,
čuva i taji snove, što su tu ih snili
stanovnici davni medju zidovima.

Sve sjeća na nešto, što sad prošlost ima,
Pa ipak svake noći, kada staro zvono
samostanskog tornja kucne plaho i bono,
miču se blijede sjene tamnim hodnicima.

II. Molitva.

Sjetno plavi miris tamnjana se diže
visoko nad glave i biele oltare
i zidove kao od sna budi stare
i još više gore do svodova siže.

Pobožnost i tamjan ispunja prostore,
molitvu i uzdah izvija iz grudi:
molitvu, što mir i dobru vječnost žudi,
i uzdahe, kô prošnje što se šalju gore.

I jedna samo želja na srcu je svima,
i jedna sama miso glavama vrluda:
da valja nekud poći, ma sad bilo kuda . . .
— To bijele duvne kleče u tamnim klecalima.

III. Čežnja.

Bašča i cvieće spava. Budit će se zorom.
Tek stupovi bieli ponosno se koče,
oko njih kô dusi prikaze se roče:
noć se tamna nadvi starim koridorom.

Ćuk i gospa sova javiše se ružno,
a glas im se odbi o samotne zide,
Mir, — a onda ču se kô da netko ide
i pod plahom stopom piesak škripi tužno.

Kad se mjesec uto javi sa visine,
vidje uz mramor-stupe, što ih majstor sklesa,
duge i biele ruke grče se put nebesa
i vrisak sjeknu zrakom — i opet sve umine.

IV. Romantika.

Stara gospa Luce, što joj sijede vlasi
i čar krinoline duga ljeta slute,
stara gospa Luce krvi zamrznute
pričaše nam čudno jutros na terasi.

O brezama bielim u proljetnu zoru
i o sastancima u priekornom satu,
o junaku jednom i njegovom hatu
i o plavoj ženi u gospodskom dvoru ;

o ljubavi, biegu i o pokajanju
medju zidovima s uspomena trista . . .
— I starici kanu jedna suza čista
predajuć nam djeci obiteljsku sanju.

VINOGRAD.

U žaru vinograd gori,
loza pod teretom liega,
rumeno lišće mrmòri
na tri rodna mi briega.
Grana se breskve svija —
sutra u berbu ću i ja.

Grozdovi puni su mlieka
od ljubavi kasnoga ljeta . . .
Klijet mi spremna već čeka,
rasuta čeznu bureta.
Još prije ranoga sunca
kliknut ću sa tri vrhunca.

I čut će poziv moj brda,
jeknut će njime dolina,
a zora će naći nas tvrda
s mješinom mladoga vina.
Prije no gaji se zbûde
uz kolo ječat će dude.

A ja ću u svietlu dana
plesat i plakat bez stida
i gledat put onih strana,
kud si mi nestala s vida.
Čekat ću, u pratnji noći
hoćeš li opet mi doći . . .

PONOĆ.

Ja znam te dobro, dragi stari sate,
i mjedeni ti kucaj davno slušah:
kroz ponoć kô da dvanaest plače dušâ
i dvanaest pustih čežnja da ih prate.
Ja poznajem te dobro, stari sate.

Bijasmo nekoć luda mala djeca,
bez strasti i bez tisuć raznih želja,
sa vedrim smijehom i puni veselja
slušasmo staro zvono kako breca.
Bijasmo nekoć luda mala djeca.

I mnoge naše noći otišle su
u prošli mrak bez izreke ijedne;
rasipasmo dragulje mnogo vrijedne,
a da ni sjaja ostavili nijesu.
I mnoge naše noći otišle su.

Mi danas znamo, što sa sobom nose
kucaji tvoje mjedi žute i glatke,
al ove noći odveć su nam kratke
i sile naše slabe da prkose.
Mi danas znamo, što sa sobom nose

ponoćni tvoji zvuci, stari sate,
al kazala ti hladno naprijed spješe
i ne slušaju djecu, koja griješe,
i sámu želju izreći im krate . . .
Prošlost nas kara, moj ponoćni sate.

KOROTA.

Balkon, — a oko njeg bršljanovi puze
i vinova loza mrtvijeh otaca,
uspomene drage tiho dvorom suze,
plaho bijelim zidom jablan sjenu baca.

Fontana pred dvorom usahla je davno
i dubokim mirom sniva stara sala,
a pod prozorima polegoše slavno
posljednji komadi smrskanih pokala.

To su bile noći ! . . . Sad nam mira treba,
o udovi dragi : nek se u snu vrati
još jedamput komad proživjela neba.
Zatvarajte vrata. Mi idemo spati.

NA POVRATKU.

A kad se vratih, pusto bješe sve.
Neprijazno me staro zidje gledi,
kô stranac da sam, čovjek nepoznat.
I posmieh bola na usni se ledi.

Života pune nekoć odaje
sad nijemo šute, a prašina dana
u naslage se tanke skupila
po zidovima, vrsima fontana.

Prilazim. Pitam. Tužno bruji glas:
„Za tihe noći, mjesec kad se krade
kroz drvlje suho, danomice skoro
dolažahu pod okna gospe mlade

sve vitezovi sjajne odore.
A jednog dana, ili jedno veče,
isprosiše je i odvedoše . . ."
To ključarica dobra meni reče.

I ja se vratih. Pusto osta sve
i mrko za mnom staro zidje gledi,
jer stranac sad sam i tu nepoznat.
A posmieh bola na usni se ledi.

ADIEU.

Gospodjo ! Sinoć Vas pratih
srca puna i čista
k ložnici Vašoj, gdje mojih
požuda smiri se trista.
Gospodjo, sinoć Vas pratih
srca puna i čista.

Odaje Vaše su bajke,
snovi njihove noći !
Tamo se prezire lako
ono, što ima doći,
i brišu prošlosti dani
u crne zjenice moći.

Pa ipak ! Sinoć, kad vrata
ložnice škrinuše sama,
a odraz crvena svijetla
pade mirno po Vama —
vjerujte, mene ne taknu
miris Vaših ciklama.

I ja požalih tek snove
i uspomena trista !
Pristojno cjelunuh ruku,
na kojoj kamen Vam blista,
i vratih se niza stube
srca puna i čista.

FRAN GALOVIĆ

PROLJETNA PJESMA.

Bijeli, sanjarski cvjetovi
U šumoru zlatnijeh pčela,
Sunce i raskošni svjetovi
I kristalni glasovi vrela!
I vrtovi, mirisâ puni,
U drhtavom, toplome zraku . . .
Gle! Cvijeće bašču nam kruni
U dugačkom, crvenom traku!

Starijem stazama sadjosmo
Do ribnjaka našega tamo!
Klupu i jasike nadjosmo,
Gdje sanjat i snatriti znamo . .
I opet se vraćaju dani,
Što dugo već bilo ih nije . . .
I sunce je veselo vani, —
Ah, tako je bilo i prije!

Ribnjak je miran, i gledamo
U zrcalu likove naše,
Skupa kraj obale sjedamo — —
I ruke mi čela se maše . . .
— Zar nije to proljeće došlo
I raskošne mladosti časi? —
Zar nije to prebrzo prošlo?! —
Gle, srebrni moji su vlasi! . . .

* * *

Bijeli, sanjarski cvjetovi . . .
Tišina je krajem već sjela, —
Grimizni, čudesni svjetovi
I umorni glasovi vrela . . .
I cvjetovi padaju, venu,
I sunce na zapadu tone,
I vrtovi navlače sjenu . . .
Čuj! Večernji zvonovi zvone!

CHILDE HAROLD.

Gdje mi je domaja? — Vidjele je nisu
Dugo moje oči. Njene drage gore
Snivaju i sada sjetne razgovore
Dubova u mirnom, orlovskome visu.

Gdje mi je domaja? — Moji dragi svi su
Nestali već davno. — U mom srcu gore
Zánosi — i oni možda umrli su? — —
Oko mene svuda more. Pusto more.

Nebo šuti kao davna uspomena
Očinskoga kraja, gdje mi sunce sja,
Gdje se bršljan vije oko rodnog praga . . .

Šuti, noćno nebo! — Zbogom, zemljo draga!
Gubiš se ko liepa, izginula sjena,
Koju nikad ne ću ugledati ja!

PREDVEČERJE.

Diskretno u svili tamnog budoara
Čezne moja ljubav svietlo jarkih dana,
Kad se vraća večer, turobna i stara.

Negdje plaču vali pokraj sjetnih grana
Ocvalijeh ruža. — Mi smo tako sami. —
Lica su ti blieda, kao zaplakana.

— Šta ćeš? Sudjeno je! — Intimno u tami
Možda će se dići opet stare strasti,
Možda će me opet zaniet tvoji prami?!

— Ne vjeruješ, je li? — Morala je pasti
Ova ljubav naša. — Odveć liepo bješe.
Ruže više ne će pustim vrtom cvasti.

— Gledaj zadnje zrake, kako nam se smieše . . .
Putovi su mrtvi, mramorni i niemi
U aleji našeg bola . . . u mrak spješe . . .

Slušaj, kako tužno mirišu parfemi!

ZABORAVLJENI PERIVOJ.

Zaspale su vode sjajem halkidona.
Pognuto je granje. Stara villa šuti.
Eolova harfa pjeva rasplakano
Kao zvuci mrtvih srebrnijeh zvona,
Bijel se nogostup borovima muti.
Zaspalo je cvieće, zaspalo je rano.

U tišini tamo, u dubini jela
Ima izvir-voda. Plačuć mrku stienu
Ruši se u bezdno tiho kao slutnja.
Kristalna je čaša, prozirna i biela,
Prikovana zlatnim lancem na kamenu.
Naokolo ponoć. Sumor, mrak i šutnja.

Čekala me ondje jedna crna dama
S florom crne svile. Ljudi smrt je zovu.
Pružila mi čašu vode trusovine.
Ne vidjeh joj oči. Sakrila ih tama.
„Evo, ispij, strančе, do dna čašu ovu!" — —
Sumor, mrak i šutnja mistične daljine — —

LUTNJA.

Imao sam nekoć, ne sjećam se kada,
Jednu staru knjigu, već je dugo tome.
U njoj vidjeh čudo čarobnoga grada,
Vile i junake, cvieće i paome,
Zlato ljetnog polja, lugove i stada,
Oblake i šume, vale, što se lome ;
Snatrio sam dugo samotan u hladu
Čekajući bliedu, nesudjenu mladu.

Kladenac je tamo bio pored hrama,
A kraj njega o stup oslonjeno diete.
Kosa joj je crna. Ovdje stoji sama.
Zvonce mrtvih zvoni. Bolni zvuci lete.
U ruci joj lutnja, u oku joj čama,
A na licu smiešak, blagi posmieh sjete.
Uz to bliedo diete moje misli čase
Slušajući lutnje neslušane glase.

ZRCALO.

Na dnu sive ploče tajna moć se skriva,
Hiljadu se zraka u njoj smjelo jati.
Sunce, noć i mrak će u njoj carevati,
Na dnu glatke ploče žar ljepote sniva.

Često moje čelo u tom sjaju siva
Stakla kao gvoždjem okovano pati.
Svaki pogled valja ovdje da se plati
Jednim gorkim bolom, krvlju srca živa.

Na glatkom dnu je sjen crvotočina
I divnog neba posmijeh i cvietak
I pakla zvuk i suza božjeg sina

I sviju stvari kraj i vas početak.
Sve prolazi u nekom čudu tajnom
I govori i zbori zadnjom tajnom.

GIAN BELLINIJEVA MADONNA.

Od halkidona i safira
Sagradit valja Tebi dvore,
Pa da se njima pjesme ore
I zlatna harfa vječno svira !

Da zore val Ti čelo dira,
A uzdisaji ruža dvore
Ljepotu Tvoju, da Ti tvore
Tek jedan priesto od zefira.

O dopusti, da se kajem
Kraj Tvog trona, jer Te voli
Duša, dokle sunca traje !

Divna gospo, molitva je
Ovo, što me tako boli
I što Tebi, evo, dajem !

VEČER NA MORU.

Izgubio se grad i samo uspomena
Pred očima još gori od purpura i zlata
I bjelokosti mliečne. A galebova jata
Okružiše nam brod. I biela dršće pjena.

A domala će mrak. Ukazat će se zjena
Čuvara ove vode. Rastvorit će se vrata
Pučine, što se budi. I ko na krilma hata
Poletjet naš će brod. A s jedra past će sjena.

I da onda samo plovimo bez medje,
Pa da nema kraja, i da nema zore,
Samo noć i pjesma, val i mjesečina !

I sve dalje tako. Velika tišina.
Zviezde kao u snu svakim trenom rjedje.
Onda ništa više. Samo muk i more !

ZAVODNIK.

Ljubav je moja umorna i sama
·Ko noć i tuga. Zgasio se žar
Orgija vrelih, nestalo je plama,
I samo čujem doziv mraka star.

Davno me prati ovaj glas, jer nama
To krvavoga udesa je dar;
Vidjelo moje crni se ko tama
I ne vidim kraj puta sanja šar.

U pustinji sam gledajuć daljinu
I čekam čudo, što će možda doći
I nevidjeno nestati i proći.

A iskre nebom umirući ginu,
U ponor nekud klonulo se ruše
Ko bolno tkanje nadâ moje duše.

*

„Gdje istok ljubi zori trepavice,
Na strmoj hridi stoji sveti grad,
U zlatnom hramu gori vječni kâd,
I zvone harfe, ječe zvučne žice.

Ta pogledaj me! Čemu spuštaš lice
I sklapaš oči? Vjeruj! Još si mlad!
Gospodar svemu ovom bit ćeš sad,
Pokloni mi se samo, padni nice."

Duh govoreći bliže k meni kroči,
Crnine noćne polio ga sjaj,
I šapće, mami: „Gledaj! Pogledaj!"

Tek čujem teški odziv svojih snova,
I nekud čudno vapi jeka ova:
„„Ne mogu. Ne znam. Ne vidim ti oči!""

*

,,Još jednu riječ! Ja ću mirisom
Saronskijeh ruža, crvenih i bielih
Osut mučnu ljubav, što je duša želi,
A ti se kidaš od nje snagom svom.

I sazdat ću ti dvor u kraju tom,
Procvasti će kao žudnje traci smjeli;
Carica će južna, puna strasti vrelih
Sa svitom doći u tvoj carski dom.

Pokloni se!" — Promatrao sam crnu,
Užasnu avet, što mi život nosi,
I slutih onaj čas, da mraka to je sin.

Noć u mjesecu sja — ko dalek, sniežan krin,
A moje riječi zastaju i trnu:
,,,,Zbaci i zderi plašt, da znadem, tko si!""

*

,,Nad zvjezdama se moje carstvo stere,
Daljina pustih ni sam ne znam broj,
I prostorima silnim nema mjere,
Planeta žarkih gdjeno luta roj.

U plave ću te uzdignuti sfere,
I bit ćeš vječan, samo budi moj,
Ja znadem, sumnja tvoju duše ždere,
Ti bliediš, dršćeš, probija te znoj."

,,,,Govori, tko si: andjeo ili djavo,
Te hvataš stope noćnih maštanja
I skidaš ruho griesima sad mojim.

Zar nema, reci, nema praštanja?
Otidji, bježi, zgini, ja se bojim
I ja bih tako željno jednoć spavo!""

*

„A sada?" — Muk. Bez riječi plašt je pao,
Goli sjaj ljepote bliedom noći sinu
Rastjeravši sumnju, utvare i tminu,
I bieli kip je šutio i sjao.

Od sreće sam i bola zaplakao
Gledajući divnu, srebrnu daljinu,
Kuda iskre neba umirući ginu
I cieli život za taj čas bih dao.

I padoh na tle ljubeći mu stope,
Želeći narda, aloja i smirne,
Da podam žrtvu tajni čuda toga.

Jer dok mi suze pustu zemlju škrope,
Znam, da tišina ove noći mirne
Pred mojom dušom otkrila je Boga!

KARLO HÄUSLER

JUTARNJI POHOD.

Turkinjicu ljubim djevu,
Ljubim svježu, bijelu grud.
Oganj surov duh moj pali,
Srce kida otrov ljut.

Ja ju ljubim i ne čekam,
Dokle zora dozori,
Mene zovu prije zore
Moje drage prozori.

Ja ju ljubim od tog časa,
Kad ju nadjoh snivajuć,
Pa kad sniva, ja ju skrivam
Stiha ju cjelivajuć.

Jer ne mogu da je budim,
Dok ne kucne zlatni sat:
Otvorit će crne oči,
Pa će meni cjelov dat.

Otvorit će crne oči,
Od sreće će suze lit,
Sakrit će me pod jorganom,
Pa me ne će više bit.

ZVONCE S NEBA.

Zvona glas, zvona glas
Njoj i njemu zvoni!
Čuste li, čuste li?
Zove, zove nas!

U cvijeću i Luna —
Zvona, zvona glas!
I dobra Fortuna
Zove, zove vas!

„Sjedajte, sjedajte
Uz potok, prama
Zvjezdicam gledajte
K nama, o, k nama!

„Mi čekamo dvije
Dva srca dva
Ljubav da slije,
Pa ako tko zna
Dobro da ljubi, eto mu ta
Košara mirta i jagoda!"

VEČERNJA MOLITVA.

Crveni oganj gori,
Plovi nad tamni gaj,
Ondje nad tamnim gajem
Krvav mu blijedi sjaj.

Krvava luna gori,
Zvon zvoni molbe glas
Vodi nas u toj doli,
Bože, zakrili nas!

Na nebu oganj gori,
Zvon zvoni boli glas:
Teški nas udes mori,
Bože, umiri nas!

Krvava duša gori,
Tone u valova vir. —
Nad gajem usnula luna
Blijedih obraza mir.

U srcu oganj gori,
Zvon zvoni srca glas:
Nebo i rajski dvori,
Čujte, o, čujte nas!

Umorna duša moli:
Bog si i sreće si vir.
Daruj nam u toj doli
Blagih obraza mir!

REM.

O Remu, satani, slušah nekoć priču gorde Nore,
Muževi rijetki, izabrane žene!
Ako ikad ja ću o njem pričat, skritih suza more
Nad njim ćete prolit, ljubit mene.

Priče ljubi Rem. — Il silno ljubit il tek prezret silno
Mogaše on nebo, ženu, pako.
Krabulja crnih, bijelih roj, ljutica ruho svilno
Često dirnu njega, često on je plako.

Luzim po tišini, zorom po dolinam,
Dok je tako jagnje, uza nj pseto
Plahi, sretni dječak vodat znao,
Ljubljaše on Noru strastveno i sveto.

Crnokos. Blijed. — Rem je plač rad plača,
Smijeh nad smijehom Rem je, tudjin mladi.
Ljubav gorde Nore on je, vječni putnik,
U kom skepse hrid, dok slab se gradi.

U njemu glazba. Gdje sam takvu slušo?
Bučnice romon, katkad poj slavuja.
Tužaljka, raskoš. — O ti, ti si, dušo,
Još uz to često krik, još urlaj zlih oluja!

TRIUMFATOR.

Umiru traci. — „Je li Vam drago?
Dajte mi, dajte ručicu!" —
Što je to ondje? — Pastirče nago
Pokleknu, poljubi ružicu.

Umire danak. — Za njime blagi
Ne žale dusi. — „Što ćete?
Da počnemo ples, mladiću dragi,
Ja vidim, da Vi to hoćete". —

„Drugo je, gospo, doba plesu.
Čuste li svete korove?
Neka nas priče sad ponesu
U blijedih sanja dvorove.

„Čuste li dalke zvukove zvona,
Žubor i romon česama?
Misterij to je, a Vi ste ona
Ruža u Pjesmi pjesama.

„Zlatnog li srca, duše čiste!
Uzdah ste noćnog zefira.
Prekrasna gospo, Miranda Vi ste
Avonskog labuda Sekspira!" —

„Čujte me, Bruno! Neka ne niče
Nemir u srcu dubokom!
Sve će se jednom čarobne priče
Srušit u bezdan stubokom!

„I ja sam nekoć ljubila sanje,
Mrzila duše nevjerne.
Tko odveć ljubi, taj često žanje
Dane i noći čemerne".

Zamiru zvuci. Luna je milu
Nagnula glavu žalobno. —
Kad dragi dragoj usnu na krilu,
Smješkat se stade čarobno . .

NOKTURNO.

Ove je noći o ponoći tihoj
Nad mojom dušom zvijezda plakala.
Zvijezda se smrska podno hridi
U bezbroj sjajnih stakala.

Ove je noći o ponoći tihoj
Nad mojom dušom djeva plakala.
Djeva se smrska podno hridi,
Gdje posta plijenom šakala.

Kakvo to bijelo golupče mrtvo
Sniva kraj moga kreveta?
Ti si, oj ti si, nevina žrtvo
Ciničnih, mudrih kleveta!

Miljenče, ljubim ti mrtve zjene.
Milo me gledaš, voliš me.
Tvoja će sudba trovati mene.
Čujem te, čujem, moliš me:

„O mali, mali, ljubi me, dragi!
Sjednimo u taj hlad,
Gdje potok šúmi, gdje lahor blagi
Odnosi pečal, jad.

„Podaj mi, dušo, otrovno cvijeće,
Ginut ću, sve će minuti.
Mene još sumnja muči i peče,
Podaj mi, daj mi ginuti!

„Milo je meni, milo je cvijeće,
Duši mi najdraže to,
U samu žalost kad lijeće i lijeće
Meni da dade ga tko.

„Spremit ću sebi cvjetove rujne,
Da oči otrov zavole,
Da oči gasnu mutne i nujne,
Da oči usnu . . . . djavole,

„Ljubi me! Moja te duša grli,
Duši mi najdraže to:
U crnu tamu da hrli i hrli
Prokšeno čedo i zlo". —

Ove je noći o ponoći tihoj
Avet mi propast gukala.
Čemu je samo s toliko tuge
Luna kroz okno lukala?

ZABORAVLJENI LUGOVI.

Zaboraviše svi na lijepe djačke dane
I nitko ne bi njih dočarat znao
Svježinom jutra i mladosti rane,
Kad djak je sretan i kad djak je zao.

Na putu sretoh jablane i bore,
S njima davni čas u blagoj noći,
Kad jednom tu smo snatrili do zore
I našli dosta djeva u samoći.

Ja osjetih, da već dosta dugo
Borima smo bili nevjerni i grubi,
I jedan glas u dol mi se narugo:
Mi smo dobri samo, kad se ljubi . . .

Ostarjeli druzi! Svijetli čas je prošo
Mladosti i bora i sve je naopako,
Jer nitko od vas nije više došo
I nitko nije za njom uz njih plako!

DUŠNI DAN.

Kao gola kost iz groba
Dan jesenski žut i blijed
Snuždio se kao zloba,
Grobu kroči starac sijed.

S mnogim od nas krasna dama
Kroči kroz taj život tašt,
Starac sam na groblje hrama,
Nosi svijeće, vijenac, plašt.

On ne tuži, on ne roni
Suza (sam na groblju tom),
Samo glas tu neki zvoni
Iz dubina suh i trom.

Pokajnik i grješnik rani,
Starac kao pognut rob
Svijeće pali zlu, Satani,
Vijencem kiti križ i grob.

Na groblju nikog ne će biti,
Kad jednom on će snivat tam,
A tko da grob Satani kiti,
Onom, što je umro sam?

Zato dušni dan mu kiti
Vijencem križ i grobni stan,
Svijeće pali, sijede niti
Jesenski mu prede san.

Smrt i sud je bliže, bliže,
Proriče i njemu vrač.
Starac plašt svoj skida, diže,
Skriva lica, suze, plač . . .

NINON.

U noći mrtvih, u miru arkada,
Gdje često čusmo dalek plač kaskada,
Mi ljubljasmo se mnogo, u sjeni starog grada
Gdje nadjosmo se tajnom djačkih serenada.

Ninon je meni draga kao rijeka hlada,
Što šumi gradom milim večernjih balada,
Gdje nadjoh znance studentskoga glada
I zlatnog druga prvih barikada.

Ninon je meni draga kao raka njena
U noći mrtvih, u pažnji mojih zjena.
I morah čuti, srca kad studena

Kraj žuborvode sam se sretoh s Amorom :
„O čuj, bi l' htio šumjet takim žamorom ? !
O čuj, bi l' htio postat nijemim mramorom ? !"

MIRTE.

— Zalud tuj tražim Murcije gaj i lice.
O kazuj, koga čekaš, seljanko?
Moj život san je: stat na sveto tlo,
Nju tamo nać u liku Beatrice.

— Ja boginja sam, čar sam rajske ptice,
I radije me zovi: „Neznanko!"
Jer tko god dodje, da je ne znam tko,
Predamnom pada, ne znam zašto, nice.

I sluteć, da mu svoju tajnu krije
Rob posta Dame Sanjar, pjesnik taj,
I otkri tajnu: stih u prozi zmije.

Ja, drug mu, vjerom nadjoh mirta gaj.
Oh kol su draže miruć sa nizina!
Tko da nam otme sudjenih vedrina?

ZVONKO MILKOVIĆ

NEDJELJA.

Rano već zvonjahu zvona jasnim jutarnjim mirom.
Ustasmo sretni i vedri, i vrata raskrilismo širom.
Gledamo povorke duge — seljaci slaze kroz polje,
U bielom, čistom odielu humom se spuštaju dolje.
I idu kroz zrelo klasje, i put se njihov vijuga,
A preko zlatnoga polja leži tišina duga.
I idu sa sviju strana, i povorke njihove biele
Sastaju se kod tornja, gdje lipe straže i jele.

Uz grozdove sjednimo amo, ušutimo smjerno, čas je:
Jer misa poče u crkvi, što se bieli kroz klasje . . .
A kad će minuti služba, podjimo blage duše
K cesti uz jablane stare, gdje lagodno lahor puše.
Tamo će mnogi proći, koji u crkvi bješe,
Pa će nam mirno reći: daj bog del svete meše.

ANGELUS.

U polju nas je opet blagi suton sreo.
Mi sagnusmo se pobožno i krotke duše
Sad gledamo niz brazde i niz mračni veo,
I čekamo na pozdravljenje . . . Vjetrić puše.

Pred nama plodna polja magle se ; u miru
Već sagnulo se klasje i san prvi sniva.
Tad negdje zvono javi se i k manastiru
Dalekom plovi preko sumračnijeh njiva,

I zvonik njegov doziva na pozdravljenje.
I manastirski zvon zazvoni u daljini,
Pa tajno nosi vjeru, sveto umirenje,
I ljulja se u blagoj, mlakoj polutmini.

Pa dok nas talas tmine zastire i dira,
Na podnožju se žita zvon za zvonom glasa.
U ruci držim tiho obod svog šešira,
I visoka nas trava skriva sve do pasa.

Sve tiše, tiše srce kuca pa se skruši ;
Tek moli besviesno, prisluškujući tako
U tihoj sreći i sa radošću u duši —
A pozdravljenje poljem zamire polako.

I zvonovi utihnu . . . Podignusmo glave,
Al nitko niti rieči od sreće ne reče ;
A kada prodje stari orač preko trave,
On smieši nam se pa nam šane : dobar veče.

TIJELOVO.

Ispred crkve sviet u metežima vrvi
I već bruje zvona s tornja što se blista —
Onda mežnar izadje iz crkve prvi,
Podižući dugi krst od srebra čista.

Za njim sliede redom djeca u bjelini
Spuštajući smjerne očice na ploče,
A za djecom zvuče muklo u tišini
Koraci ratara koji niemo kroče.

Ispod svilnog neba što ga starci nose
Ide dobri župnik u sjajnom ornatu,
On još dva čuperka ima siede kose,
Bieli pluviale sav mu je u zlatu.

Sunčani se bliesci slievaju u slapu,
Sa odiela žena ljeskaju se boje ;
Starica sa strane ziba se na štapu
Redajući krotko bliede griehe svoje.

I dok povorka u smjernosti vijuga,
Oblaci sa bielim sumorima liera
Plove iznad svietlih livada i luga,
Plove putovima vjetra preko sfera.

VEČE.

Mir je pao po selu . . . S tavnoga raskršća dolje
Saneni romon klepke već se razabire bolje.
Prostranim poljskim putem vraća se blago s paše,
I vidi se pastir mračni, gdje svinutim štapom maše.
Topot ozvanja muklo, oblak se prašine diže:
Dobre životinje sada dolaze k nama bliže,
A duge njihove glave s izrazom blaga mira
Njišu se posve lako, i skrivaju često pastira . . .
Onda kraj prvih kuća što jedva vire iz tame,
Dvie krave skrenu od stada, i udju u dvorište same.
I pred samotnim pragom podignu teške glave,
Pa se dozivom dugim iz mraka svojima jave.

RANI RAD.

Po breziku slabom listići su mladi,
Jutarnje se sunce slieva preko trave.
Vrtlar je u vrtu i zumbule plave
Po rondou jednom zamišljeno sadi.

On je sagnut. Sunceéršće mu u bradi.
Katkad prstom lako dirne hitre mrave,
A blag mu je pogled, pun je sreće prave,
Kad kraj grma vidi, gdje krt rov svoj gradi.

Teče vrieme ... Često ptičica se javi.
Starac lulu puši i u maglu laku
Bieli dim se skuplja ginući u zraku.

Dotle jedan krug već zumbula se plavi . . .
Sav je vrt u suncu. A krt radi s marom,
Ruje, ruje tiho, zajedno s vrtlarom.

PONTE VECCHIO.

Sa tri smjela luka kamen most taj stari
Previ se nad Arnom ; ovdje su zlatari,
Te iz renesanse drže još dućane
Praveć medaljone i fine filigrane.
I kraj njina tanka zlata i mozaika
Struji šaren metež bučnih prolaznika.
Domaći, vojnici, sila stranih ljudi ;
Diete jedno dva tri karanfila nudi ;
Kola, omnibusi s crvenom reklamom —
A slap sunca blista talasastim plamom . . .
Sve je ovdje blizu : Pitti i Uffizi ;
I tu je Firenca u najdražoj slici.
A u veče, kad u rieci punoj boja
Vijugava svietla pale se bez broja,
Stari Most prebacuje u gordom luku
Preko tihe vode tisućglasnu buku,
I prisluškuje, gdje po njemu se žure
Kola s dva kotača u ulice već škure,
Pa sve dalje topću mirom noći ljetne
U brežuljke i u vinograde sretne.

STJEPAN PARMAČEVIĆ

ZAPJEVO JE MAJ NA GRANI...

Zapjevo je maj na grani,
a uz srce srce bije
čeznuć čas još nekušani,
da se splinu duše dvije.

I maj pjeva — večer sneni
mnogi tajni cjelov krije —
demon ide nežudjeni,
da otruje duše dvije...

PJESMA O VIJENCU.

I — ovaj je vijenac svenô:
e, kad ništa vječno nije,
ni nevinost, niti ljubav
od srdaca vilinskijeh,
što je ludi časak krenô.

Ja plakat ću za njim, ili
tepavim ga riječma zvati
da saznadem, tko mu otac,
draga tko mu mati,
te mi srce za njim cvili.

Al plakat ću uzaludno,
jer što vene brzo gnjije.
„Zašto nije vječit vijenac
od latica mekanijeh?"
Angjela ću pitat trudno.

On sklonit će glavu meku ;
sve što znade ne smije reći —
tek ću vidjet, kako suze
ne prestaju nikad teći
od početka što mu teku.

POZA.

Na mirnoj grani ptice pozaspale
ko vruće želje jednom ispunjene,
a tiho noćne šuljaju se sjene
i mrtvo idu, ko da nekog žale
i idu, idu krokom polaganim
bez riječi jedne, mjestima profanim.

Miriše maj — pod jasminovom granom
leš topli leži, leš samoubice,
a nad njim ceri ludjačko se lice
sa kosom plavom i razbarušanom
i blijedo sluša: zar na pogreb zvoni
il sjena čuje korak monotoni? . . .

CINIZAM.

Mrtva je nada — a dalek je put
u kraje, gdje ću poginut...

Pomriješe dragi rodjaci duše —
i nemam suza, da nade ih suše...

Bijeda me zove i pogled plah —
i ja na sve to ne zaplakah...

Sve sam to gledo ko igru lijepu
sa smijehom na usni i s rukom u džepu...

NOĆ.

Zrak
vlažan. Poput plašta
tu je i priča svašta
mrak.

Tih
kucaj srca sklada
pun žalosti i jada
stih.

Lik
lune sjaje čedan.
Mirno. Samo jedan
krik . . .

SENTIMENTALNOST.

Naši puti
daleki su.
Ogrnuti
noću svi su.

Treba poći
dalje, dalje
kroz mrak noći,
kud nas šalje

srce budno,
duša puna . . .
— Tako čudno
sjaje luna :

Ja blijedim
jednim bolom,
Tebe gledim
aureolom

ovjenčanu
dragom, svetom,
zaplakanu
nad djetetom . . .

Mi smo sami,
naši puti
bolom, čami
ogrnuti . . .

HAMLET.

(Šesti čin.)

Reče znani nauk glumcima i — pljesak.
Uli u tekst Hamletova monologa
mnogo čara duha ; u njeg ko u boga
gledaše očiju blijesak.

Onda bješe dobar — pravo kako treba
hineć ludost svoju. Recezentska pera
svake misli i političkoga smjera
sjutra će ga dignut, zna se već, do neba.

Do suza se ganu cijelo gledalište,
posljednju kad reče : „Ostaje još šutnja
vječita." A teška u srca udje smutnja.
Djevica si svaka suzno oko stište.

Žale nesretnoga Hamleta i zbore :
Krasan glumac je, eteričan i živi
kao cvijet i trava na božijoj njivi
angjeli ga sami darovima dvore.

Ali poslije, oko dvanaest noćnih ura,
našle bi ga ružna, kako teško lakom
pojede nekolko bifteka s češnjakom,
kako oko njega jato blatnih cura

besramno se ceri. A on strašću grijan
cjeluje ih, ko da koji časak prije
ne žudjaše usne blijede Ofelije.
„Krasan je, eteričan" i — pijan . . .

POD VEČER.

Za danas sam gotov — svršio sam zvanje
i idem svojoj curi,
da započnem s njome toplo milovanje,
da krvca hrlo žilama projuri.

E, i ja sam takav ko sva ljudska čeda
i narod birokrata —
Ja radim, a na mene stroga zuri bijeda,
da me jeza hvata.

I kad znoj pocuri — umoran se hvatam
koje svijetle misli, uspomene ili
sav prokunem svijet, te mu sudbu gatam
jadnu, neka i on ispod trha cvili . . .

A onda se smijem: ludo nastojanje!
Uzrujana krvca žilama projuri —
za danas sam gotov — svršio sam zvanje —
i idem svojoj curi . . .

ERCSI.

Još jedna slaba generacija,
što sluti smrt života narodnjeg,
i kratki časak, pa je naš tad stijeg
i ovdje ništa. Diplomacija

i hladni račun: jedna nacija
ko jedan čovjek propada. A brijeg
žalostiv mrmlja, ne čuje se s njeg
ni naša riječ ni njena gracija.

U nježnoj kretnji gine nečujnoj
ko rascviljena eterska Tatjàna
i Julija i dah Dezdèmone.
— — — — — — — — — —
U ovoj crnoj noći olujnoj
zar mrmori tko radosno: „Hosana",
da svlada našeg roda demone?

Ne — Dunav šumi, a u tome šumu
ko srebro gine meka ikavština,
i mre bez geste — to joj je sudbina
na širnoj pusti, madžarskome drumu . .

ŽALOSNA PJESMA.

Čemu ovaj mir što umara i leži
kao teški teret, mlaka atmosfera
na tjemenu našem, i ne da da svježi
povjetarac mrke oblačine stjera?

Kud je ona vatra i oduševljenje
iza prvih zraka pobjeda i snage?
Što su danas duše sve praznije i ljenje,
bez poleta i vjere i pametne, bajage?

Nije svet naš umor, blagoslovljen nije,
nije zadovoljstvo dovršena rada.
On je pusta patnja štono, poput zmije,
izjeda živote tolikih hiljada...

Naš je umor očaj s raja promašena
što ga naše doba u mir otmjen skriva,
od raja nam osta samo uspomena
i turobna, siva, tamna perspektiva...

KIP DOMOVINE.

(1911.—1912.)

U ovoj zemlji mrtvih kapitala
i mrtva stida, pognutijeh šija ;
u zemlji, kojom tako bujno klija
plod zločinački posijanih zala ;

u ovoj zemlji traženih kretena,
u zemlji mračnih tamnica i jada,
u kojoj ne bje nikada no sada
veselja manje, tužnijih vremena ;

u ovoj zemlji razaranih nada,
u zemlji mnogih rodoljubnih riječi,
gdje mjesto pravde ostruga još zveči,
gdje istina po zakonima strada —

Zar ima ovdje štogod, da se voli,
u ovom raspu snage i poštenja,
pod pepelom tim ima l' štogod vrijenja,
rad čega vrijedi živjet uz sve boli?

Ja ne volim te Hrvatske, što vide
sad oči naše, što je zablaćena
ko najgora i izgubljena žena . . .
Ja volim o n u Hrvatsku, što ide,

što tek je stvorit treba iz nas samih,
što ne će biti kukavica sinja ;
ja volim iskru, koja skrito tinja,
da današnju nam njeni spale plami.

To volim u toj zemlji paradoksa,
gdje voljet treba ono, čega nema,
a mrzit, čega siti smo posvema . . .
— — — — — — — — — — —

PATETIČKA PJESMA.

Kud su oni dani veliki i jaki,
što života snažnu nošahu nam struju?
Sitni ljudi idu, smalaksali, mlaki,
bojeći se gledat oblak i oluju.

Kud su prošli časi naših Prometeja,
u grudma sa vatrom besmrtnih bogova?
Danas je u modi spleen, tiha aleja,
i košara puna „razbitijeh snova".

Što, zar nema više divljeg ogorčenja?
Zar ne peče više otvorena rana?
Dosta nam je, zar, tek buka javnog mnijenja,
prazan život pust i puna tek kavana?

Naše srce kuca ne ko u junaka
Orlovića onog i onoga Relje,
već ko onih tamo u zapećku baka,
gdje se neprestance prazna slama melje.

Gdje je patos snažni, majestat koturna,
silna riječ silnog autoriteta?
Gdje je j e d n o svijetlo u vremena burna,
da nam barem j e d n u radost dogoneta?

— — — — — — — — — — — — —

Ništa nije vječno — ni ta mlakost nije,
ni umornost ova, ni ova praznina.
Onim suncem vječnim, što vjekov'ma sije,
razradovat će se i naša sredina.

I mi ćemo pjevat pjesmu snažnih ljudi,
osjećat kroz žile mledenačku struju,
spremni da čekamo razgrnutih grudi
i munje i grome, oblak i oluju . . .

JANKO POLIĆ-KAMOV

PRELUDIJ.

Silovat ću te, bijela hartijo, nevina hartijo ;
ogromna je strast moja i jedva ćeš je podnijeti ;
izmičeš se bijesu mojem i blijeda si od prepasti;
cjelov na bljedoću svoju — moji su cjelovi crni.

Nema zakona vrhu tebe i umrli su zakoni za me ;
bježim ih i bijeg je moj strelovit ;
onud sam prošao, gdje plaze pognute šije,
gdje pseta slave orgije i lizanje je njihov blud.

Izmičeš se, plašna košutko, i drhćeš ko prvi stid ;
zamamna je nevinost i ludilo je njezina jeka ;
mahnit sam, o hartijo, i srdžba mi plamsa u oku.

Pobožan je narod i uvinuti su u njega repovi ;
nema iskrenosti u očima i vucaranje je njegov hod ;
njuškanje je posao njegov i bogata mu je plaća ;
nema mi mjesta medju njima i kažnjiva je moja riječ ;
gutam misli i zagušit će me stid.

Stani, ljubavi moja, i poslušaj bol moju ;
ti primaš ljudsku riječ — magare još nije razumjelo čovjeka ;
volovi vuku plug i ropstvo im donaša sijeno ;
konjče nosi boljara i sjajna je dlaka njegova ;
bogato se pita krmak i tečno je meso njegovo :
vitki su zakoni i oštri i krcate su staje zobi.
Ne izmiči se, poljubljena djevojko, nema žene za mene;
ne daju se one za nervozne cjelove i napetu put ;
o nema zlata u mene, ni diploma nema bez njega.

Ljubim te, hartijo, i topla je ljubav moja ;
topla ko moja krv i mahnita ko srdžba moja.
Podaj mi se zauvijek — crni su cjelovi moji ;
crni su cjelovi moji, a rumena je u njima krv.

PJESMA NAD PJESMAMA.

Podjimo, Ciganko moja, crna ljubavi moja ;
potamnjela je put tvoja i oči su tvoje crne ;
noge su ti išarane i masna je kosa tvoja ;
sva si crna, sva si divlja, o crna ljubavi moja.

Ljubim krik iz očiju tvojih i ljubim krik iz grudi
tvojih ;
u njemu je ljubav naša i u boli se ljubi žena i bol
radja djecu, o gola ljubavi moja.

Velika si u slobodi i veća je ljubav naša ;
naša je ljubav tamna ko šuma i krvava ko bo-
žanstvo ;
žena je moja prva od žena : crna ko noć, tajan-
stvena ko oblak, divlja
ko cjelov moj i prevratna ko stihovi moji.

Naša će ljubav biti kaos : mutna i izmiješana i
ljudi joj ne nadjoše dolične riječi ;
mi ćemo se cjelivati goli i topli i štipaj će biti
krvava pjesma naša ;
čupat ću ti kose, a ti ćeš tiskati oči svoje u dušu
moju i bijes će biti prokleta pjesma naša;
svijat ćemo se ko zmija i plaziti ko idejal — i
tragika će biti očajna pjesma naša ;
zatravit će nas ljubav naša — šibat će nas strahom
i bol će biti grozna pjesma naša ;
šuma će biti hram naš i trava postelja naša —
kaos božanstvo naše, a duše naša žrtva.

Iz kaosa će se izviti dijete, naše dijete — o neza-
konska ženo moja i nezakonska ljubavi moja ;
i njegovo će ime biti : nezakonsko dijete ;
i gacati će svijetom gladno ko strast naša, prokleto
prokleto ko pjesma naša
i krvavo ko ljubav naša ;

i lomit će se kletva na nj i ne će imati medju ljudima mjesta ;
proklinjat će i oca i majku i ljubav njihovu, a psovku će dizati od ljudi do boga ;
čemer će i groza drhtati, kuda prodje noga njegova, i ne će imati mrve suhoga kruha ;
hvatat će ga i vezati i zločin će biti hrana njegova.

Mrtav je svijet, ljubavi moja, i crno je u dosadi njegovoj ;
mrtav je narod, ljubavi moja, i sarljiva je pjesma njegova ;
suluda je šutnja, ljubavi moja, a šutnja je govor njihov ;
gle, pospani su i zijev im je glazba dana ;
njihova je duša prazna ko smijeh bludr ica, a smijeh beživotan ko slovo zakona ;
zakoni su njihovi ko bog njihov — o, nema srca božanstvo njihovo ;
jednolična je žrtva njihova ko dim cigara i miris njezin ko miris strvine ;
nema zvijezda na nebištu njihovom i oblaci su drugi ;
njihovo je sunce blijedo ko mrtvačka svijeća i zidovi su šuma njihova ;
pusto je, crno, ljubavi moja, i dani su im jednaki ko misli ;
nema nemira u njihovome oku i njihovo je oko ko oko krmače ;
nema bune u kretnjama njihovim i njihove su kretnje ko kretnje volova ;
nema krvi u tijelu njihovom i prazna je duša njihova ko bog.

Tamo ćemo baciti dijete naše, o crna ljubavi moja ;
onuda će gacati noge njegove i bljeskati psovka njegova ;

tamo će drktati plamen duše njegove: misao pre-
vrata, kretnja bune i dah srdžbe;
on će biti onaj, koji će buditi zaspale i uskrisivat
mrtve;
i okovi će biti vjerenica njegova.
Nezakonsko dijete naše, o nezakonska majko
njegova —
bezimeno ko zločin i osamljeno ko glad!
I klicat ćemo glasom cjelova naših i punoćom krvi
naše:
O bezimeni, naše si dijete!
I naš će klik biti klik zanosa i drskosti: ogroman
ko vječnost, strastven ko štipaji i
zamaman ko žena u mraku šumskome.
Podjimo, Ciganko moja, crna ljubavi moja;
ljubit ćemo se u kaosu, a iz kaosa će nicati dijete,
dijete krvi naše, dijete duša naših, dijete života
našega.

Podjimo, Ciganko moja, gola ljubavi moja;
i rodit ćemo dijete, bezimeno dijete;
i nadjest ćemo mu ime, najljepše ime od lijepih:
Prevrat će biti ime njegovo, o nezakonska ljubavi
naša!

LEDENI BLUD.

Tu ćemo umrijeti, Kitty, nemoćne su noge moje ;
nema izlaza iz ledene šume i nema putova u tmini ;
sve je pokrito i nestalo tragova naših ;
klonula mi ruka i mraz je pao na misao moju ;
propast ćemo, Kitty, — pohotne su ralje smrti.

Sjećaš se ljeta i pjesama mojih ?
papir će da priča potomcima grijehe moje i ime će
moje biti kletva ;
plakat će tebe i suza će biti Kitty ;
oskvrnuli te stihovi moji i pršteći si blud u knjizi
mojoj.

Prepale se oči tvoje i sledila se sapa tvoja ;
sijeda si od studeni i usne su tvoje razderane ;
dršće ti duša i groza je melodija njezina ;
mrtva je atmosfera i pjesma je oblijeće tvoja,
kratak je njezin vijek i vraća se k nama ko snijeg.

Čuješ li riječi moje, zabludjela plahosti ?
one su bezglasni blud i ledeno srću k tebi ;
ruke te moje grle — oh daj mi šapat krvi.

Gle, pomrčalo sunce i bljednuli mu traci ;
sami smo u strahoti zimnih usta i crni se ždrijelo
sablasti ;
zove nas i pohotan je njezin pjev ;
mahniti su zubi njezini i samljet će kosti naše.

Daj mi šapat krvi — u krvi je život naš ;
jača je ona od bjesova i oduprijet će se samrtnoj
navali ;
o duni i skoknimo i tisnimo se jedno u drugo ;
pospana je krv naša — u bdijenju je spas naš.

Gle, pao led i zamire boštvo naše ;
nema sjaja majka moja i mrtve su usne njezine ;
nema mlijeka sa sisa njezinih i pomrijet će djeca
njena ;
ledena je groza i mlaz plazi vrhu nas ;
sledile se riječi moje i olovne se ruše na nas.

Gdje ti je krv, ljubavi moja?
nokat će je moj tražiti i zub će biti ispitivalac,
oni će biti ko oči gladi i glas pototopa.

Gluha si za riječi moje i nijema je strast tvoja ;
gdje ti je krv, ženo pjesama mojih i sanja mojih?
zamireš, dušo, i nema zvonca kod pogreba tvoga;
sledila se krv tvoja i polomljene kosti tvoje ;
nema toplote dah moj i mrtav je cjelov.
Spremna su jestiva, sablasti, želim ti dobar tek,
jedan je tanjur, Kitty, i tjelesa su naša jestivo;
vjenčani smo, ženo, — u crijevlju nas čeka pir;
ženidba je naša skora i prostrt je krevet naš;
prostrt je krevet naš — i čavlima pribiše daske.

Jedan je grob naš i preko njega nema krsta;
jedan je lijes naš i tjelesa se naša grle;
vlažna je zenlja — o mrtva ljubavi.

Nema duše u kosturu našem i raspadu mesa našega;
crvi su cjelovi naši i sagnjiše oličene daske.

Kapaju li suze povrh groba našega i cvjeta li cvijeće?
miluje li nas pero pjesnika i toplota sućutne mladosti?
hoće li prorovati naslage i probiti lijes?
hoće li naći kosti naše i pročitati posljednji stih?

Kratak je bio moj vijek i prerano je umrla duša;
rana je bila smrt ko prerane moje strasti;
iz mrtvoga groba struji krik i osudan je njegov zvuk;
on je ko očaj s osude i plamen otpora.

gledajte zalutali blud, gledajte strasti bitka;
prokunite misao moju i sažgite joj krila;
sa strvina se izvija i buntovan je njezin dah;
mrtva se tjelesa ljube i očajan je njihov krik.

Zbunila se majka priroda i pijana bješe kod poroda : —
tijesan mi bijaše vijek, a velebna bješe mi duša.

RIDANJE JEDNE BLUDNICE.

Vlažno je lice tvoje, o sestro mojijeh noći,
o bokče samotnih uza:
da li je ono cjelov, plaćeni, mamurni, teški,
il ničim plaćena — suza?!

Na moje pala si grudi u pjani zagrljaj plača,
ko očaj mahnit si pala;
u bezdani svojih grudi slušo sam rušeći povik,
kojim si čovjeka zvala.

A povik luto je, luto . . . i ridaj usne mi stresa,
ko cijelom kriv da sam svijetu:
Raskoljnik tako je pao pred noge bludnice Sonje
i njenu liznuo petu!

P. S.

Ne pjevah oči djevojke,
kad mlad je momak sretne:
Ja nisam pjesnik ljubavi
ni mirisne ni cvjetne.

Ne pjevah prošlost naroda
ni kraljeve ni bane:
Ja nisam pseto biblijsko,
što liže Jobu rane.

Ne pjevah sreću djetinju
i rasplodje filistra:
Ja nisam tamjan presvijetlih
božanstva i ministra.

Ne pjevah suzu sućuti
rad pijanstva starog Noja:
Ja nisam truba tuposti
i kršćanskih heroja.

Ne pjevah sjetu skrofule
kroz poklon birokrata:
Ja nisam borac bijednika
sa okna prvog kata.

Naidjoh svagdje — ko na gad —
na lice časno glupo . . .
Kad glupost vrijedja ljudski stid
i pljusko bih i lupo . . .

Kad tamo — rukom po staklu
svim svojim tresnuh bijesom:
Promaših ! . . . Rukom curi krv
i staklo živim mesom . . .

I kletva grdna, prostačka
te pjesme otad piše:
Psovača tek sam pjesnik ja
i zasad — ništa više.

NIKOLA POLIĆ

PODNE.

Svietlo je nebo i prozirno
I slegla se prašina vruća ;
Sjene okomito padaju
Sa zidanih, bielih kuća.

More je mirno i uljeno
I sjajno sunce se žari ;
Sa brodova dižu se jarboli —
Stari, mrtvi stražari.

Baš sada su zvona prestala.
Podne. Tišina bruji.
Na zlatnom sunčanom plamenu.
Roj muha nesnosno zuji.

I žal je uz more osamljen,
Po cestama nema ni stvora ;
Daleko bliedi se dugačka
Sjetna i šutljiva gora.

Zar nitko ne će da smuti mir,
Dosadni mir i tišinu ?
Tako je teško gledati
Očima u daljinu.

Tako je teško gledati
Jarbole mrtve, što strše ;
Tako je teško slušati
Tonove sjete, što prše.

Barem da pseta zalaju
U dosadnom ovom selu!
Podne je. Zvona su prestala
Na tornju visoku, bielu.

Podne je. Mrtvo i spokojno
Sumorni pogled se reda
Vrh sjena oštrih i pravilnih
Seoskog drvoreda.

ZASTORI I SLIJEPA DJEVOJKA.

(Branku Hlavaty-u.)

U mojem dvorcu dišu sjene zastora,
Te su pune i sunca i lune ;
U mojem dvorcu dišu sjene zastora,
U mojem dvorcu šute tužne strune.

Kroz prozor katkad dune ljetno valovlje,
Kraj kioska akacija sjetno cvate ;
Po pustoj sali pali su mi odrazi
Na stolcima i nemirno se zlate.

U mojem dvorcu živi sliepa djevojka,
I liepa je i ruke ima biele.
To za njom dišu nujne sjene zasora,
Rad nje akacija cvate noći ciele.

U mojem dvorcu dišu sjene zastora,
U mome vrtu mirišu rezede.
I nitko ne zna za slijepu djevojku,
Kad ona sluša divne noći bliede.

TIŠINA.

(Pokojnom bratu Milutinu.)

Na zidu visi ura stara.
U sobi mir. U sobi mrak.
Tek tamo negdje, kraj ormara,
Po podu pada žuti trak.

Na stalku note kraj pianina.
Sa tamnih slika odsjev drag.
U sobi mir. I dah violina
U naša srca lije trag.

Tu često škripe daske poda.
Na sagovima umor sni.
Po sobi kanda netko hoda:
Zar to su sretni, blagi sni?

Sa sofe miris od parfema,
U meki jastuk žudi san.
U čaši suha hrizantema.
Kroz prozor viri jorgovan.

Na zidu visi ura stara.
U sobi mir. U sobi mrak.
Tek tamo negdje, kraj ormara,
Ne pada više žuti trak.

POSLIJE KIŠE.

Sa uzdignutih voda kapa krovišta,
U plaštu žena sjela na kraj stuba,
Pa zamišljeno gleda iz svog skrovišta
U žežen okvir sunčanoga ruba.

Još zemlja diše vlagom kiše prestale
I sklopila je žena žedne prste.
U očima joj s kišom suze nestale.
Rasklapaju se suhe usne čvrste.

Što čeka tude? Zašto oči prodiru
U svježu svjetlost neba poslije kiše?
Zar sanja tek o jasnom onom dodiru,
Što blaga smrt ga nosi, i ništa više?

Tu na kraj stuba sjedi kô vratarica,
Te vječno pogled tajnom dvoru baca.
Ko svetim suncem obasjana carica
Ta žena sluša sjen, što sad koraca.

Koraca sjen i baca čudne tragove
I Bog zna, Bog zna, s koje ide strane.
I sjetom bije hladne kućne pragove
I čednost nosi, miris mlade grane.

Još uvijek kapa voda sa vrh krovišta,
U plaštu žena čeka na kraj stuba,
I zanosno sad gleda iz svog skrovišta
U zlatni okvir mrtvačkoga ruba.

TRAVANJ.

U ravnoj crti crne strigu laste,
Uz drvored bjelasaju se drumovi ;
Kraj tisih voda vlažni šafran raste,
Put svietlog neba tonu meki humovi.

Sred bujnog cvieća prolieću lepiri,
Nad jablanima gavrani polietaju ;
Za pasjim zubom žuti jaglac viri,
Uz putove pak divlje ruže cvjetaju.

Po mokroj zemlji slamke vuku mravi,
U rani dan već ševe proljet pjevaju ;
I zlaćan trak se prosuo po travi,
Kud pčele se o svaki cviet zadievaju.

Crvendać kljucka kljunom debla tvrda,
I poljem humke dižu marni krtovi ;
A sunce baca blagoslove s brda —
Pod brdom dišu boja puni vrtovi.

U RANO LJETO.

Cesta, te ide kroz polje,
Nestaje u daljini ;
S kućâ se pjesma čuje :
Meni se tako čini.

Ševa se krili visoko.
Vedro je. Tiho. Tiho.
Trava se sjaji na suncu,
Samo se mak zanjiho.

Plavi, sjetni različak
Gleda na žute vlati ;
K njemu se sagnula zraka :
Dobra, šutljiva mati.

Pčele se kupe i zuje.
Skakuće pas na cesti.
Ima i jedna klupa :
Putnik bi rado sjesti.

Skakavci skaču po travi.
Topot. Čuju se kola.
S drvenih štala se javlja
Teško mukanje vola.

BOL BEZ KRAJA.

Ispod slamnog, širokog šešira
Plave oči dišu. Sjaju cvjetovi,
Što su puni sunčanoga mira.
Oštrom sjenom plahi niču kretovi.

Ona ide. Livade se žute.
Prošnje dana za njom čudno brzaju.
Po travi joj tragovi se mute,
Makovi se preplašeno trzaju.

Kuda ide? Zašto oči plave
Svraćaju se k nebu već osušenom?
Lepiri joj lieću oko glave,
Klasje moli čežnjom tihom, skrušenom.

Cvrčci cvrče: Ostani, ne idi!
Poljske ptice za njom tužno gledaju.
Nestade je. Još se šešir vidi
I daljine ko da k njemu sjedaju.

AUGUSTIN UJEVIĆ

OGLEDALO.

Hladno poput leda visi na duvaru
Usred niema dvorca smrti i praznine.
Kroz mrak gole sobe trenutačno sine
Uviek budno, slično noćnome čuvaru.

Ne odvraća više sjajnu sliku staru
Raskošna gospodstva, mrtva usred tmine.
Svemu tomu bilo sudjeno da mine
I da podje na sud bogu gospodaru.

Preda nj ne dolaze više tašte žene,
Da se dive sebi, cvieću nježne puti
I bliesku života, što plane u zjeni.

Sve je prošlo kako slabo cvieće vene:
Sad ogledaju se samo prazni kuti,
Gdje sa stravom groba pomiču se sjeni.

Ko nestalan odraz predjela u moru,
Kroz ogledalo se lica ljudi skližu.
Tanani profili sve se redom nižu,
Najljepši što ikad ugledaše zoru.

Idu, prodju s kobi kobnom svakom stvoru,
Nestaju u tami iz koje se dižu
Drugi, koji u dnu postajanja gmižu
Očekivajući svoju bielu horu.

Dokle žive, bistro zrcalo ih gleda;
Kada prodju, od njih nema niti pjene,
Niti uspomene u oku od leda.

Bježe u kraj laži o raju i paklu,
Te je život samo, za ljude i žene,
Kratak refleks svietla u bešćutnom staklu.

KAMPANIL.

Mramor kampanila, što je stema Grada,
Podignuvši bielu vitkost svoje slave
Do nebesa — kano čist i svečan Ave —
Čuva stare mire plaštem blaga hlada.

On je sam u vrieme kuge, rata i glada
Odvjetnikom puka, kulom vjere prave ;
Kad se molitvama zvonke bronze jave,
Uslišat će Gospod vapaj vjerna stada.

U srcu ga nose domaći, i samo
Slutnja dragog ritma mjesnog kampanila
Podobna je čudom ozdravit bônika.

Ljubav rodnog grada širi svuda, kamo
Dopire na tihim lepetima krila
Gabrijelski pozdrav pobožna zvonika.

ŠTO ŠAPĆE VODOSKOK.

I.

U veče kada po basenu
ne voze više ljuske djeca,
vodoskok svoju pjesmu snenu
ponovno s bolnim šumom jeca.

Iz starog parka rietki ljudi
odlaze tiho: ne će noću
čovjek da budnom nogom budi
san kipa, sjenu i samoću.

A tada romon vodoskoka
u oblaku od biela praha
ispuni suzom oba oka
šetača koji nema daha.

I sanjar čuvši u tišini
turobne rieči bolnog mlaza
krije ih duši u dubini:
jer to je Tajna što mu kaza.

II.

A jutrom drag i draga slute
magleni odraz svoj u vodi,
pa premda njine usne šute,
oči im kažu da im godi.

Vodoskok voli polutame
kada se ljubav parkom šeće
i kad u dvoje vidi same
dragane, i u kiti cvieće.

Ljubavni par ga dugo sluša,
Znači: i za njih rieč imade
zamamnu koja srca kuša
i budi za dan nove nade.

Da li razumie srce sneno
rieč perle što se mlazom skliže?
Meni se čini. Jer se — eno —
odjednom dragi stisli bliže.

DOBRINA ZVONA.

Zvuk poznatih zvona cio grad razume
I svak shvata čežnju, što bi reći htjela,
Pa kad tanko jekne bronza nevesela,
Zamrače se starci i sve dobre kume.

Duše mrtvih, koje preklinju i kume,
Muzičkim vjetrićem ljube živa čela:
Smrt ljepota prošlih žali varoš ciela
I ta žalost časa ulazi i u me.

Ulieće u srce na krilima zvuka
I donosi pjesme i varave duge,
Što sjahu u oku umrloga puka.

Dobra zvona nose olakšanje tuge
I sa uspomenom tudjih bilih muka
Sjećaju me: sine, misli i na druge.

SFINGA.

Tko zna, otkada je, što tu ona ćuči:
Nepomično niema od zore do zore,
Gleda na sve muke, što ih čovjek muči,
S okom od granita i bešćutne kore.

Nad njom sveto zvono, čisto srebro, zvuči
I ispunja Hristom te paganske dvore;
Ali zar da sluša, što sviet danas buči,
Tko je čuo druge glasove, gdje hore?

Preko Našeg Mora došla je sa Nila
S pričom o Ramsesu, što bi car, kad ona
Gledaše bogatstvo istočnih kadifa.

Zato mračno ćuti ispod kampanila,
Kojim vlada skromna hrišćanska Madona,
Neodgonenuta tajna hjeroglifa.

MANASTIR.

Gospod ruke širi s nebeskih visina
I blagoslov šalje na te tihe dvore,
Gdje pobožno slave moć Oca i Sina
Djevojački bielo odjenute švore.

Njina čedna duša ima miris krina;
Usne njima samo željom Boga gore:
Ponajljepše cvieće rajskoga gjardina
Kiti manastirske mirne koridore.

Ali ima dana, kada napast svlada
Te djevojke, što su željne vjerskog hlada
Podale se glasu mističnih horala.

I proteče strasni plamen Biedne Mare
Žilama tjelesa, što grle oltare,
Te probliede bolno usne od korala.

MRTVA DOMOVINA.

Kroz noći bez sna, kroz sne o vampirima
Mrtve duše lete dernim mirima.
Tu prošlost doma vide: kô na liri
Da netko ljubav priča kavalirima
S deklicama, priču o turnirima
I gdje su pali kršni grenadiri.

A mjesečina sja nad manastirima
Podornim i srce u psaltirima
Da nadje melem hoće, što ga širi
S nebesa plavi vrač. Zar u klavirima
Plaču mrtve note? Zar leptirima
Na krilima crn uzdah groba piri?

To plače kraj i plače tužno morje
Pod mjesečevim sanjama, pod zlatima,
Dvorovima vilinskim pred vratima,
Gdje začarano sniva kraljsko dvorje

Sa snom junaka, sa dragim Penatima
U krilu borja, gdje ga skrilo gorje:
O otaca pusto šamatorje,
Daj san još nama, posljednjim Hrvatima!

NAŠE VILE.

Où sont nos amoureuses?

Gdje su nama drage rajne sestre i drage,
Marulova seja i Dubravka, gdje Cvieta?
Procvjetaše polja i plodan s rosne vlage
Perivoj u cvatu pramaljeća cvjeta:
Gdje su naše nimfe i sve čari nage
Gizdavih ljepota, krasnije od cvieta;
Gdje su vaše vile, Gjivo, Šiško, Gjore,
Vi, dva Dinka, i Tasso, pokloniče Flore?

Gdje su dobre djeve, biele poput krina,
Deklice, što tješe i jačaju junake?
Gdje je mučenica Zrinjska Katarina,
Književnica, duše pobožne i jake,
Srce Amazonke, Jelena, mat sina,
Sveta kô regina Helena iz rake;
Sunčanica gdje je i Kosara, kći kralja,
Neda i Sokolica, sjajan niz koralja?

Nestale su kao biser rane rose,
Banice su danas otokâ za sretne;
Sve, što uspomenu njine slave nose
Uklele su zaviek, ljubavnike sjetne;
Al nebesa plava blagi balsam rose,
Melem nade, i blažen, tko ih jednom sretne
Vjerujući u šarna obećanja duge,
Tko ih nadje, Muze naše tlapnje i tuge!

OPROŠTAJ.

Oudi usrid luche nasa mlada plafca
Usduigla ie iidra voglna, smina i noua
I hotechia poiti putom sfoieg ploua
Gre pres chog uoiuode al sachonodafca.

Budi da smo uirni chriuouirna prafca,
Nistar magnie chtîmo (chocho i semglia oua)
— Chi ua uersih libar mnos haruacchi schoua —
Marulichia Marca, splitschog sachigniafca.

V lipom iasichu, gdi „c h i a" slaie sfoni,
Mi dobrochiasimo garb slouuicheg greba
I tocoi ti napis diacchi i stari.

Sbogom, o Marule ! Poiti chemo, poni
Saiu imimo uelu sunchenoga neba :
Chorugfa nam chiuhta ; gremo, mi puntari !

O p r o š t a j u današnjoj transkripciji:

Ovdi usrid luke naša mlada plavca
Uzdvigla je jidra voljna, smina i nova.
I hoteća pojti putom svojeg plova
Gre prez kog vojvode al zakonodavca.

Budi da smo virni krivovirna pravca,
Ništar manje čtîmo (koko i zemlja ova)
— Kî va versih libar množ harvacki skova —
Marulića Marka, splitskog začinjavca.

U lipom jaziku, gdi „č a" slaje zvoni,
Mi dobročasimo garb slovućeg greba
I tokoj ti napis dijački i stari.

Zbogom, o Marule! Pojti ćemo, poni
Žaju imimo velu sunčenoga neba:
Korugva nam ćuhta; gremo, mi puntari!

Ovdje je usred luke naša mlada ladja uzdignula jedra slobodna, smjela i nova, i htijući otploviti svojim putem odlazi bez ikakva vodje ili zapovjednika.

Ali premda smo vjernici heretičke struje, ipak štujemo kao i ova zemlja splitskoga pjesnika Marka Marulića, koji je napisao hrvatskih mnogo knjiga u stihovima.

U lijepom jeziku, gdje sladje zvuči „ča", pozdravljamo grb slavnoga groba i, takodjer, taj natpis latinski i stari.

Zbogom, o Marule! Poći ćemo, jer silno žedjamo za sunčanim nebom: naš stijeg leprša; odlazimo, o mi, buntovnici!

SLAVA PROLAZNOSTI.

Što je trajno i vječno, mrtvo je i mlako
Monotonom svojom stalnošću za mene ;
Duša voli slabi cviet, što vene i svene
I sve, što je liepo, i što gine lako.

Krhka sanja, koja sama ne zna kako
Došla je i prošla, i kratke laži njene
Ostavljaju bolnu dragost svete sjene
S uspomenom sjetnom, da je bilo tako.

Najdraži nam sni su svileni metulji :
Ustavljeni rukom gube sjaj i krila,
Zjenica je naša taj čas za njih sliepa.

Duginijeh boja prolazni dragulji,
Tašti cvieci ljudskih smrtnijeh aprila
Zbore srcu, da je lomna sanja liepa.

MILAN VRBANIĆ

PJESME SRCA I OBLAKA.

I.

Dan se moli pred zapadom blijedim
Zvijezdi bijeloj, drhtavoj i plahoj,
Usred polja cvijeće pokleknulo,
Svenut će u noći prozebloj i plavoj.

Zemlja diše, grijesima miriše,
Zapad gasne . . . mene srce boli,
Oblak čeka svijetla mjesečevog,
Zvijezdi plahoj dan se tiho moli.

II.

U predgradju polja i mirisni gaji,
Gdje sunce iz zemlje ispaljuje strasti,
Iz tvornica bučnih i surovih kasarni
Slobodni ljudi tamo će pasti.

Izgarat će tamo jedno uz drugo
Slobodnom strasti i pobjedom dana,
Sretni zbog grijeha i strasti i zala
Pod oblakom sivim i šuštanjem grana.

A sunce kad trudno med planine klone
I sumrak i zvijezde kad srce opredu,
A zvona iz grada kad razliju pjesme;
Tad svaki će ljubovcu podići blijedu

I umorne udove podić sa zemlje,
Bogate, bujne i ljubljene grude,
Da oćute blagoslov njezin u sebi
I silni i sretni da ponovno žude.

III.

Mjesec se kesi, ceste se bijele,
Miruju srebrena zrcala rijeka ;
Krajevi pusti, krajevi goli,
Teška vas godina nesreće čeka !

Cvrčci u polju zamukli gladom,
Sove u gaju opustile mlade ;
Poljane žute, žedjajuć dažda,
Nitko se u vas još plugom ne dade.

Utihla sela bolesna mirom,
Pragovi puni su djece kretenâ,
Muževi tužni opuštaju mûkom
Ložnice znojne neplodnih žena.

Mjesec se kesi, ceste se bijele,
Koče se u noć crne silhuete,
Koraci moji lome se strahom,
Budući dani duši mi prijete . . .

IV.

Svjetlost mi zvijezda u oči pada
Tananom trešnjom radosti beskrajne,
I muči i kažnjiva čežnje i sanje,
Što duša ih sprela ko maglice otajne.

I umara srce, a mrijet se ne da,
Dok ponos i snaga ne unište sebe . . .
S bijelih mi zvijezda mirišeš u noć,
S bijelih ću zvijezda čekati tebe.

Duša je moja bezdana propast,
Odljeskom ljubavi strgana kruto . .
Kako ćeš u nju sići sa zvijezda,
Da srce si plaho ne ogriješiš ljuto?

Jer život se kida ko tanana predja
Zažegom plamenih grijeha i strasti . . .
U tebi ja ću iskušat sebe,
U tebi ja ću drhtat i rasti.

V.

Ljubavlju zemlja plače i čezne,
Planuli k suncu makovi strasni,
Zlaćanim poljem žetelac kroči,
Žetelac trudni, žetelac kasni.

Snivaju sela, uzdasi tisi.
Prežarka svjetlost u oči pada.
Žetelac misli, žetelac pita:
„Jesi li, srce, ljubilo kada?"

PRIČE MOJIH DOMOVA.

I.

Dusi se u sjenu roče,
Dva se tornja u noć koče, —
Biju, biju ure trudne
Mnoge noći uzaludne.

Mnoge pjesme zamrle su,
Mnoge usne uvele su . . .
Da l' je na nas tkogod čeko?
Bi l' nam bio štogod reko?

II.

Red jablana — mrtve zublje —
U noć tone dublje, dublje,
Med granama ciknu muklo,
Sitnoj ptici srce puklo . . .

Mrtve zublje nebu prijete,
Mrtve ruke nebom lete . . .
Moja Kinta, ja se bojim,
S čežnjama ću plakat Tvojim!

III.

Suzu i osmijeh ludijeh čežnja
Plava Ti luna iz oči pije . . .
Ja ne ću Tvojih mrtvijeh oči,
Kad plava se luna za oblak skrije.

Da l' Te tko čeka? Da l' Te tko čeka
Čekanjem slatkim, dok nevjesta dodje?
Ja ne ću Tvojih mrtvijeh oči,
Kad za oblak luna plakati podje.

S pognutih vrba poljima pada
Tjeskobna pjesma šutnji i mraku . . .
Potoku na dnu vidim Te mrtvu
U lune plahe fosfornom traku.

IV.

Ti si strah, a ja sam sjena krhka,
Što priču ljubi, kad pod zvjezdam mre ;
Na starim stazam puklo bi mi srce,
Na stare staze vraćat nemoj me.

Al daj da Te kunem i ljubim i molim,
U bijele da dlane plačem Ti i zrem —
Jer Ti si strah, pa tko zna, ne ću l' sjutra
Pod zvjezdama ko priča ja da mrem ?

LJUBO WIESNER

SEOSKO JUTRO.

Nad župom svanu danak bijeli i jasni
I stade vika kokoši i raca.
U farofu još spava velečasni
I samo mežnar svetištem koraca.

Na tornju sunce i lasta cvrkut glasni,
U crkvi svijeća škuro svijetlo baca,
A crni sveci sa oltara časnih
Kroz prozor motre grobove otaca.

Za grobljem ide stara neka žena —
Na glavi rubac, pod njim sijeda vlas;
Taj molitvenik utjeha je njena,
Ta bijela crkva dat će nekom spas:

To moja mati želi sreću sinu
I ranom zorom ide k Božjem Sinu.

NA JEZERU.

Na šumskom smo jezeru. Tiho tu je.
Zaveslaj, dušo, ovud ! Ćuti, glase !
Ti, jeko, usni ! Evo, otkrila se
Milinom šuma cijela. Bube zuje.

Od sunčevoga vala fine struje
U sjeni hlada šušnu — zlato ! — pa se
Zapljusnuvši mi čun dubinom gase
U krivoj crti i slab se pljusak čuje.

Ko začaran, moj čamac tiho plovi —
Za mirno veslo zlatan val se lovi —
I tiho srce kuca tiše, tiše.

Čistine šumske planule u vatri.
Tišina. Sjenke. Jedna ptica snatri
Na grani, što se ponad vode njiše.

ŽALOST VEČERI.

— Ja ljubila sam većma nego tko.
— Zaboravi ga, kćerko. To su grijesi.
— Aj lice moje blijedo, uvelo!
— Na tome svijetu nikad srećan nijesi.

— To srce puče, tko će znati to?
— Utaži bol, sa sobom krst ponesi.
— O smiluj mi se, Djevo Marijo!
— O Oče naš, koj' jesi na nebesi'!

I bijele duvne brojanice broje,
Na grudi liježe teški tamjan mira, —
K večernji zovu zvona, zvonovi...

O šuti, dijete! Stara priča to je
O tuzi, kad sa sjetnog manastira
Nad polja plove plavi tonovi...

PRAZNA CRKVA.

(Kiparu Hinku Juhnu.)

Prozor, šaren kano sag
Zlata i ametista,
Baca u prostor svijetao trag:
Sakramenat blista.

Tamne slike, spomen drag
Umjetničkog kista,
Smjerno traže pogled blag
Raspetoga Krista.

Mutan odsjev slika tih
Sja u svijetlom traku,
Spava zvuk i čas je tih:

Tek u polumraku
Šušne koji stari stih
Ostavši u zraku.

BLAGO VEČE.

Crven požar dana na zvoniku vitom
Planuvši još jednom polagano gasne.
Zrak je providan: nad poljem i nad žitom
Sve nam stvari dodju neobično jasne.

Sjenke krenu sa dna zlatnih perspektiva
I sve dublje tonu humci i daljine;
S onih blizih šuma mirno se razliva
San i skladan miris umorne tišine.

Tad se usred zlata i potmula sjaja
Javi Angelus i molitvene ure
Skrušeno zaplove preko cijelog kraja
Sve na tihe ceste i crvene majure.

A kad naglo presta nad ugaslim žitom
I zazuje tihe pjesme zrikavaca,
Sve je tako blago i tako čudno i pri tom
Ko da netko neznan poljima koraca.

BIOGRAFIJE

IVO ANDRIĆ. Najčudesniji Sarajlija: bez i najmanjeg turskog atavizma: nježan, bijel i bolnotanko mirisave duše kao oni bijeli njegovi cvjetovi što zare slatku tugu njegovih ženstveno čežnjivih snova. Odviše bez energije, da bi pisao duge članke. Kratak kao prolaznost avanturističke ljubavi. Princ bez dvorca, paževa i princeze. Zimi se nadiše kavanskog zraka, da bi se u proljeće liječio dahovima razbujalih livada. Nesretan kao svi artisti. Ambiciozan. Osjetljiv. Ukratko: ima budućnost.

VLADIMIR ČERINA. Na slog hrvatske trikolore složene su boje Splita, u kom se rodio. Ludi ga je val Revolucije gonio po Jugoslaviji i nesmirenim vihorom nošen bi po po svim gradovima sjutrašnjega čovječanstva. Tromjesečno je mijenjao obitavališta, mjesečno stanove, jer cinične gazdarice ne mogahu da zavole listova, koje bi od vremena do vremena izdavao, kao: Vihor, Vihor, Vihor i — Vihor! Ipak je u duši ostao pasatistom, ali to publika ne smije da sazna.

VILKO GABARIĆ rodio se, kao što dolikuje djetetu pučkog učitelja, bez buke, na Blagovijest g. 1889. Pučku školu polazio je u kući. Učiteljicom francuskog jezika i ujedno guvernantom bijaše mu poznata mademoiselle Juliette, kasnije nesretna žena Makovoga Keca. Gimnaziju svršava g. 1907. u Zagrebu, a odonda sluša pravo u Zagrebu i Pragu, živući naizmjence život studenta i žurnaliste. Napisao je nekoliko novela, prikaza, feljtona i uredio jedno godište omladinskog „Hrvatskog Djaka". U privatnom životu kao i u svom literarnom radu nije megdandžija. Po dobrom računu sada mu je dvadesetipet godina. Neoženjen. U ovaj čas isplaćuje danak u krvi.

FRAN GALOVIĆ. Sasvim je svejedno napokon, da se rodio u Peterancu i da živi u Zagrebu. Svejedno bi bilo i to, što mu je dvadeset i sedam godina, kad ne bi tako osjećao straha pred starošću i toga se jedinog bojao. Bibliografija i opširnija biografija odštampana je na posljednjoj stranici „Začaranog ogledala", a ima se dopuniti samo ovim: u posljednjih godinu dana bio je skoro degradiran radi neke novele (jer on je i kadet u pričuvi!), dobio je namještenje na realci, izdao „Četiri grada" i „Ispovijed" u vlastitoj nakladi, a sprema zbirku kajkavskih stihova. Inače je bio stalan posjetilac kazališta, i njegova krupna figura simpatizirala je s petim redom balkona. Otkako mu sistematski odbiše tri drame, polazi u kazalište mjesečno jedamput, da ne zaboravi obličje intendantovo. Voli kadšto Shakespearea i novije dramatske pjesnike, gine za Ibsenom, Poeom i Maeterlinckom. Bio na naučnom putovanju u Italiji. Živi odijeljeno, u kafanu ne ide trošeći vrijeme na bolje i gore stvari. Radi previše, što škodi zdravlju. On je profesor. Klasični jezici i hrvatski. Bezazlen je, i da ga priroda nije stvorila ovolikim, hodao bi kao Pierrot, bijel i naličen po mjesečini. Ovako nosi na licu masku vječite dobre volje. Ruku drži na prsima. Najvoli boraviti dane u vinogradu oca svojega ne čitajući novina i ne pjevajući pjesama.

KARLO HÄUSLER, rodjen u gradu Nemčića i Markovića, ispod Kalnika. Gimnaziju svršio u Požegi, Zagrebu i Karlovcu. — Još kao gimnazijalac otpješačio je u Sloveniju, i tko zna, nije li već tada u njemu niknula „Sutla", koju je pet godina kasnije (1908.) pokrenuo u vezi s mladim slovenskim i hrvatskim pjesnicima. Ta je smotra već nakon prvog broja prestala izlaziti. Saradjuje u svim književnim listovima. Neko je vrijeme bio odgojiteljem grofa

Gjure Eltza-Kempenicha, pa je kao takav boravio u Eltvillu na Rajni, u Vražu u Češkoj na dvoru kneza Lobkowitza i u Vukovaru. Svršio je filozofiju u Beču, a danas je pravnik druge godine, i, naravno, htio bi postati dobar jurista.

ZVONKO MILKOVIĆ. Rodna mu kuća stoji u Varaždinu izmed župne crkve i samostana kapucina. Iza kuća, na dnu izoranih polja, dižu se blizi zagorski brežuljci i vinogradi. U tom je kraju živio, i uspomene ove izdao je u knjizi, koja se prodaje polagano, ali sigurno. Sada živi u Zagrebu. I on vodi dvostruki život, onaj sna i onaj kancelarije, i dobro znade putove, što vežu uredski stol s bijelim, okruglim stolom kavane, gdje niču svi neostvarivi pokreti i bohemski zanosi. Nosi dugu kosu i velik šešir, koji mu je često kišobran. Obično govori kajkavski.

STJEPAN PARMAČEVIĆ rodio se u Ugarskoj (Ercsi, u stolnobiogradskoj županiji), i, dabome, izdao pesimističku Liriku. Poslije toga je pjevao u Hrv. Djaku, Savremeniku, Valu, Bos. Vili i beogradskoj Zvezdi. On je najveći lirik medju mladima stasom, no ako baš i nije atleta, uspješno se znao boriti s glumcima. Njegove kazališne kronike štampaju se naveliko (6000 primjeraka) u Pokretu. Mrzi na sve netemperamentne ljude i temperamentno sjedi u svojoj redakciji pišući učtive podliske. U kafanu dolazi redovito poslije ponoći, ali ljuto bi se prevario onaj, koji bi pomislio, da je lump. U to se vrijeme svršava njegova redakcijona služba. Da je mecena, manje bi bilo inteligentne sirotinje, jer on je iskusio, što to znači ne biti servilan i ići za višim idealima.

JANKO POLIĆ-KAMOV. Prvi futurista u Jugoslaviji ; verslibrista prije Milana Ćurčina i svih drugih. Revolucijonar po nagonu i tradicijama ; dijete burne i olujne prirode Kvarnera. U njegovoj krvi bilo je junačke starine predaka: ribarâ, mornarâ i uskokâ. Izmedju Senja i Kastva, izmedju Kranjčevića i Nazora, najizrazitiji predstavnik do očaja prkosnog i buntovnog otadžbeničkog osjećanja: rodjen u Sušaku. Ne doživjevši prevrata u svojoj domovini prenakrcanoj žabama i natopljenoj močvarom, osjećajući je na sebi i u sebi kao progonstvo, umrije u anarhističkoj Barceloni kao bohem i bosjak, nakon do ludila bjesomučnog života, u 24. godini.

NIKOLA POLIĆ. Riječanin, starinom Hvaranin, adoptirani Zagrepčanin. Dobro su mu poznati svi putovi i sve sjenke Cmroka, Tuškanca i Zrinjevca. Voli svoje prijatelje, posvećuje im stihove i piše im duga nostalgična pisma. Neko je vrijeme običavao stajati po bešćutnim uglovima tražeći, što je izgubio. Ravan, malko pognut, i elegantan uvijek, bez obzira na toaletu. Udes ga je bacio u kancelariju. Ali voli se zagledati niz kvarnersku pučinu i zaboravi kadikad na službene satove. Šef će ga otpustiti. Jer — šta će mu takav čovjek?

AUGUSTIN UJEVIĆ (autobiografija). Jedina data u mojem životu, koja treba zadržati, je moj rodjendan; ta mi se vanredna stvar desila na Svetoga Ćirila 1891. (Skromno mislim, da je zbog toga 5. srpnja i izabran za narodni blagdan.) U Zagrebu, Beogradu i Parizu upisivah književnost i filozofiju ; u stvari je moja struka enciklopedija, a kelnere uvažavam koliko profesore. Listovi koje sam pokretao nijesu izašli, a zbog jednoga sam ja ušao (u buturnicu). Turio sam u promet mnogo burgija i turpija, ali sam izdao svega jednu stvar: Hrvatsku,

kako hoće austrofili. Sva se bibliografija o meni sastoji u par članaka g. Marolia i A. G. Matoša („Literarni fakini"), a ikonografija u Koprivama 1911 („Božić grabancijaša"), gdje se nalazi moja najozbiljnija profession de foi u kavanskom sonetu i mudra rečenica: Poćudnu kritiku smatram kritikom, pokudnu reklamom. Spasit ću se u tvojim očima, čitaoče, ako ti kažem, da štampam samo slabije stvari.

MILAN VRBANIĆ. Bio je jedno vrijeme suplentom na gimnaziji karlovačkoj, ali ostavi službu, da bi mogao služiti idealu i živjeti kao pjesnik. Umro početkom 1913. u 29. godini ostavivši tek dva ciklusa simbolističkih pjesama: Pjesme srca i oblaka i Priče mojih domova. Pjevao je sumornu ljepotu onoga kraja, gdje se rodio i gdje se sastaju rijeke Mrežnica, Korana i Kupa; blijeda sumračja na poljima, što se gase; pragove domova proletarskih i tužnu ljubav radnikâ u šumama; zlobne mjesečine nad golotinjom kraja i sirotinjom ljudi; i svoju ljubav, koja bijaše isto tako tužna i zbog koje je možda i poginuo.

LJUBO WIESNER. Pravo zagrebačko dijete iz gornje Ilice. Nekad ministrant u samostanu sestara sv. Vinka Paulskog, da bi kasnije postao žurnalist desetog reda, dugokosa atrakcija kazališne kafane i strah kelnera. Zbog tehničkih neprilika nikad nije doputovao u inozemstvo ostajući stanovati na periferijama rodjenoga grada. Ulicama hoda samosvijesno, po šumama tiho.

SADRŽAJ

JANKO POLIĆ-KAMOV:

NIKOLA POLIĆ:

AUGUSTIN UJEVIĆ:

MILAN VRBANIĆ:

LJUBO WIESNER:

NAPOMENA.

Izbor pjesama složen je u ovoj zbirci u dogovoru s pjesnicima, koji su po volji birali svoje pjesme i odredili im broj. Pjesme Janka Polića-Kamova izabrao je Vl. Čerina.

UREDNISTVO.

SAVREMENI HRVATSKI PISCI.

Za godinu 1912.:

1. S. S. KRANJČEVIĆ: Pjesnička proza.
2. MILAN ŠENOA: Kvarnerske pripovijesti.
3. MILKA POGAČIĆ: Pjesme.
4. VLADIMIR LUNAČEK: Ilirci (drama).
5. JOZA IVAKIĆ: Selo i Varoš. Pripovijetke. (Nagradila „Matica Hrvatska".)
6. A. G. MATOŠ: Pečalba. (Kaprisi i fejtoni).

Za godinu 1913.:

1. FRAN GALOVIĆ: Začarano ogledalo. (Nagradila „Matica Hrvatska").
2. SRGJAN TUCIĆ: Golgota (drama).
3. B. LIVADIĆ: Legenda o Amisu i Amilu.
4. A. BENEŠIĆ: Anakreontika (pjesme).
5. ZOFKA KVEDER: Jedanaest novela.
6. ADAM KOSTELIĆ: Oluje (novele).

Za godinu 1914.:

1. MILKAN LOVINAC: Purpurne noći.
2. Hrvatska mlada lirika.

Pretplata

za abonente „Savremenika" u godini 1914. za cijelu godinu (svih šest knjiga) . . . . K 6·—
za ostale abonente za cijelu godinu . . K 9·—
pol i četvrt godine razmjerno. — Za ovu pretplatnu cijenu dobivaju „Savremene hrvatske pisce" samo oni abonenti, koji pošalju pretplatu izravno upravi društva: **Gundulićeva ulica 7, Zagreb.**

Knjižarska cijena za cijelu godinu . . K 12·—
Pojedina knjiga . . . . K 2·—

Svako kolo (šest knjiga) stoji elegantno u platno uvezano tri krune više nego inače.

DIONIČKA
TISKARA U
ZAGREBU